

N:o 46.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor; gifven Kristiania slott den 11 mars 1904.

Uti skrifvelse den 29 maj 1901 har Riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till beredande af ålderdomsunderstöd åt de i kommuners tjänst eller å barnbördshus anställda barnmorskor, byggdt på den grundsats, att det finge blifva beroende på frivilliga beslut från kommunernas sida, huruvida de skulle medverka till att bereda sina barnmorskor ifrågavarande förmån och i sådant fall förplikta sig att erlägga de därför stadgade afgifter, samt i öfrigt anordnad vare sig i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af Kungl. Maj:t i sådant afseende år 1901 framlagdt förslag eller ock i enlighet med det system, som af Riksdagen år 1901 gillats beträffande pensionering af vissa sjuksköterskor. Öfver Riksdagens berörda skrifvelse hafva, till följd af särskilda nådiga remisser, underdåniga utlåtanden afgifvits af medicinalstyrelsen, direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning, statskontoret, styrelsen för postsparbanken samt riksförsäkringsanstalten; och får Kungl. Maj:t, under åberopande af innehållet i bilagda utdrag af protokollet öfver civilärenden för denna dag, härmed föreslå Riksdagen,

dels godkänna följande grunder för inrättande af en anstalt för beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor:

anstalten, hvilken benämnas barnmorskornas pensionsanstalt och träder i verksamhet med år 1905, afser att bereda ålderdomsunderstöd åt här i riket legitimerade barnmorskor med anställning hos kommun eller å barnbördshus;

skyldig att inträda såsom delägare i anstalten är hvarje legitimerad barnmorska, som, efter det anstalten trädt i verksamhet, i en ålder, ej uppgående till 45 år, erhåller anställning hos kommun eller å barnbördshus mot åtnjutande af årslön, ej understigande 200 kronor, hvari värdet af bostad, vedbrand och andra naturaförmåner må inräknas med sammanlagdt högst 75 kronor;

berättigad att såsom delägare inträda i anstalten är ej mindre hvarje legitimerad barnmorska, som, då anstalten träder i verksamhet, redan innehar sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som nyss är nämnd, och icke uppnått en lefnadsålder af 50 år, eller, sedan anstalten trädt i verksamhet, i en ålder, öfverstigande 45 år, men icke uppgående till 50 år, erhåller dylik anställning, än äfven hvarje legitimerad barnmorska, som af kommun anställts mot bestämd ersättning för hvarje förrättning, så framt hon af anstaltens styrelse pröfvas af denna kommunala anställning hafva en årsinkomst, ej understigande 200 kronor, och som icke uppnått en lefnadsålder af 50 år;

då särskilda lokala förhållanden därtill föranleda, må det ankomma på anstaltens styrelse att, på framställning af vederbörande kommun och efter medicinalstyrelsens hörande, meddela legitimerad barnmorska, som är anställd hos kommun, inträde i anstalten, äfven om hennes löneförmåner skulle understiga 200 kronor om året;

delägare är pliktig att årligen till och med det år, hvarunder hon fyller 64 år, till anstalten inbetala 10 kronor, dock icke under längre tid än 20 år;

den kommun eller det barnbördshus, där barnmorskan har anställning, eller, där anställningen är fästad vid två eller flera kommuner gemensamt, den folkrikaste bland dem ansvarar för afgiftens behöriga erläggande;

det ankommer på kommun eller barnbördshus att bestämma om erläggande af årsbidrag till pensionering af barnmorska, anställd hos kommunen eller barnbördshuset, dock med iakttagande däraf att minsta årsbidraget utgör 10 kronor;

delägare må, utöfver henne åliggande årsafgift, göra frivilliga insatser för beredande af högre pension;

för hvarje i anstalten delaktig barnmorska betalar statsverket såsom bidrag till hennes pensionering ett belopp lika stort med de insatser tillsammantagna, hvilka under året blifvit af eller för henne gjorda, dock att statens årsbidrag icke för någon utgår med högre belopp än 25 kronor eller under längre tid än 20 år;

anmälan om inträde i anstalten göres för barnmorska af veder-

börande kommun eller barnbördshus, skolandet denna anmälan vara åtföljd af, förutom handlingar, som visa, att barnmorskan är skyldig eller berättigad att inträda i anstalten, ej mindre kommunens eller barnbördshusets uttryckliga förklarande, huruvida kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att lämna årsbidrag till barnmorskans pensionering eller icke, än äfven, där barnmorskan icke är skyldig att vara delägare i anstalten, barnmorskans skriftliga tillkännagifvande, att hon önskar inträda såsom delägare i densamma;

delägare, som icke vidare innehar sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten, upphör att vara delägare i anstalten, men är berättigad att utbetomma sitt på egna insatser grundade tillgodohafvande hos anstalten med därå upplupna ränta; dock äger barnmorska, som i 12 år varit delägare i anstalten och därunder fullgjort föreskrifna inbetalningar, kvarstå såsom delägare;

barnmorska, som blifvit förklarad för alltid förlustig rättigheten att utöfva barnmorskekonsten, upphör ock att vara delägare i anstalten, men äger att återbetomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta;

rätt att komma i åtnjutande af pension från anstalten inträder för delägare, som fullgjort föreskrifna inbetalningar, efter 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska, däraf minst 12 år i sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten, och sedan hon uppnått en lefnadsålder af 65 år eller, i händelse hon genom obotlig sjukdom eller vanförhet blifvit urståndsatt att vidare utöfva barnmorskeyrket, 55 år, i hvilket senare fall tjänstetiden kan inskränkas till förenämnda 12 tjänstår hos kommun eller å barnbördshus;

pensionen, hvilken icke må uppbäras förr än från och med månaden näst efter den, hvarunder den pensionsberättigade frånträdte den befattning, på grund hvaraf hon senast åtnjutit delägarskap i anstalten, utgår i form af årlig lifränta, hvars belopp enligt försäkringstekniska grunder är beroende på storleken af den genom årliga insatser och statsbidrag, räntor, arfsvinst m. m. för delägaren vid hennes afgang från pensionsanstalten såsom pensionsberättigad samlade fond;

pensionstagare, som genom laga kraftvunnet beslut förklarats förlustig medborgerligt förtroende, har förlorat all rätt till pension, men äger återbetomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta, och jämväl med afdrag af hvad såsom pension uppburits;

anstalten och dess fonder förvaltas af styrelsen för postsparbanken samt riksförsäkringsanstalten i enlighet med de närmare bestämmelser, som af Kungl. Maj:t meddelas;

dels till bestridande af statens bidrag, enligt förenämnda grunder, till pensionering af barnmorskor anvisa å riksstatens tionde hufvudtitel ett förslagsanslag å 20,000 kronor att årligen utgå från och med år 1905;

dels till gäldande af kostnaden för förvaltningen af barnmorskornas pensionsanstalt anvisa å riksstatens tionde hufvudtitel ett förslagsanslag å högst 11,000 kronor att årligen utgå från och med år 1905;

dels ock för år 1905 anvisa å riksstatens tionde hufvudtitel ett extra anslag å 7,500 kronor att användas till bestridande af kostnaderna för anstaltens organisation.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

G U S T A F.

Hjalmar Westring.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Kri-
stiania slott den 11 mars 1904.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: PALANDER,
WESTRING,
VON FRIESEN.

Departementschefen statsrådet Westring anmälde härefter Riksdagens skrifvelse den 29 maj 1901 med anledning af Kungl. Maj:ts proposition till samma års Riksdag angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor, och yttrade departementschefen:

Frågan om beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor har förut vid flera tillfällen varit föremål för pröfning af såväl Kungl. Maj:t som Riksdagen. Jag tillåter mig att i sådant afseende erinra, att redan år 1887 gjordes af ett allmänt barnmorskemöte genom underdånig petition framställning om åtgärder för bildande af en pensionsinrättning för barnmorskor, hvarvid såsom önskningsmål framhölls, att barnmorska vid fyllda 55 år och efter 25 års utöfning af yrket,

vare sig såsom enskildt praktiserande eller af kommun aflönad, måtte erhålla en årlig pension af 300 kronor, mot skyldighet att själf årligen i 25 år erlægga en afgift af 10 kronor eller ock vidkännas ett motsvarande afdrag vid första pensionsutbetalningen. Innan detta ärende hunnit att i utredt skick till Kungl. Maj:t inkomma, upptogs frågan till behandling inom Riksdagen, som i skrifvelse den 5 maj 1888 anhöll, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета förslag till en allmän pensionsinrättning för barnmorskor jämte förslag till de bidrag från staten, som därför kunde anses behöfliga. I denna skrifvelse framhöll Riksdagen att, då Kungl. Maj:t låtit utfärda barnmorskereglementet den 28 november 1856, redan därigenom blifvit erkändt, att barnmorskeväsendets ändamålsenliga ordnande vore en angelägenhet, som åläge staten. Men då borde staten också sörja för, att barnmorskorna blefve bättre tillgodosedda i ekonomiskt hänseende och ej behöfde motse att tillbringa sin ålderdom i nöd; blott på sådant sätt kunde man nämligen begära ett fullt tillfredsställande uppfyllande af de med yrket förenade plikter och hindra, att dugliga och för yrket lämpliga kvinnor afskräcktes att ägna sig åt barnmorskekallet. Ett ingripande från statens sida vore därvid af desto större vikt, som barnmorskorna i allmänhet ej kunde, utan att det goda ändamålet med ett väl ordnad barnmorskeväsen till en del ginge förloradt, fortsätta att tjänstgöra allt för långt in på ålderdomen.

Med anledning af dels denna Riksdagens skrifvelse och dels barnmorskemötets förenämnda petition bemyndigade Kungl. Maj:t den 25 maj 1888 chefen för ecklesiastikdepartementet att genom en eller flera sakkunniga personer, dem han ägde utse, låta utarbета förslag till barnmorskekårens pensionering. Sedan medicine doktorn E. W. Wretlind blifvit därtill utsedd, afgaf denne den 8 november 1888 ett förslag till reglemente för svenska barnmorskors pensionskassa med tillhörande motivering. Förslaget afsåg bildande af en särskild lifrätteanstalt för barnmorskekåren, i hvilken anstalt insättningar borde göras dels af barnmorskorna själfva och dels af staten för barnmorskornas räkning, så att dessa vid fyllda 60 år och efter minst 10 års delägarskap skulle kunna erhålla en årlig pension af 200 kronor. Kostnaden för pensioneringen borde till en tredjedel bestridas af statsverket och till två tredjedelar af barnmorskorna själfva.

Öfver detta förslag afgåfvos sedermera underdåniga utlåtanden af medicinalstyrelsen, direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning och direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa. Därefter

företogs ärendet till förberedande behandling inom ecklesiastikdepartementet, och då därvid visade sig, att ytterligare utredning var behöffig, uppdrog chefen för nämnda departement den 16 juni 1892 åt e. o. amanuensen G. Eneström att verkställa nämnda utredning samt till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande och förslag, hvartill densamma kunde gifva anledning. På grund däraf aflämnade Eneström den 13 februari 1893 till Kungl. Maj:t underdånigt betänkande om barnmorskekårens pensionering jämte förslag till reglemente för barnmorskornas ålderdomsunderstödsanstalt (se bihang till 1895 års Riksdags protokoll, 2 saml. 2 afd. 1 band.).

Enligt detta förslag borde för barnmorskekårens pensionering inrättas en särskild statsanstalt, från hvilken barnmorskorna skulle i regeln vid fyllda 65 år och sedan de i 30 år utöfvat yrket i en viss omfattning erhålla ett årligt understöd af 200 kronor. Kostnaden därför skulle till omkring två tredjedelar bestridas genom afgifter från kommunerna och till omkring en tredjedel genom fyllnadsbidrag af staten. Från barnmorskorna själfva skulle däremot inga afgifter direkt utkrävas, utan borde det öfverlämnas åt kommunerna att afgöra, om de kunde och ville af barnmorskorna göra sig betäckta för hela sitt utlägg eller en del däraf.

Sedan vederbörande myndigheter blifvit hörda i anledning af detta betänkande, framlade Kungl. Maj:t för 1895 års Riksdag proposition angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor. Till det i denna proposition framställda förslag, hvars grundtankar voro, att den hufvudsakliga kostnaden för ålderdomsunderstödet skulle bestridas genom afgifter af kommunerna, att ett mindre bidrag skulle erläggas af de i kommuners tjänst anställda barnmorskorna samt att hvad därutöfver visade sig vara behöfligt skulle tillskjutas af statsverket, ställde sig statsutskottet mycket afvisande. I motsats till den af 1888 års Riksdag uttalade grundsats yttrade nu statsutskottet, bland annat: »Den omständighet, att ifrågavarande yrkesutöfvare hvarken äro af staten anställda eller till större eller mindre del aflönade, anser utskottet innebära tillräckligt skäl för att staten icke bör medverka till deras ålderdomsförsörjning.» Utskottet höll dessutom före, att beredandet af sådan försörjning åt de af kommunerna anställda barnmorskorna vore en angelägenhet, som helt och hållet borde öfverlämnas åt kommunernas egen själfstyrelse, och att, hvad anginge de enskildt praktiserande barnmorskorna, det måste åligga dem själfva att genom besparingar under sin krafts och hälsas dagar bereda sig medel till sin ålderdomsförsörjning.

Propositionen bifölls emellertid af Första Kammaren, men blef af Andra Kammaren afslagen.

Frågan upptogs ånyo vid 1898 års riksdag, då inom båda Kamrarna väcktes motioner i ämnet. Med anledning af dessa motioner anhöll Riksdagen uti skrifvelse den 13 maj samma år, att Kungl. Maj:t ville taga under förnyad ompröfning, på hvilka sätt ålderdomsunderstöd lämpligen skulle kunna beredas de i kommuners tjänst anställda barnmorskorna, och till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill undersökningen kunde gifva anledning. Sedan öfver Riksdagens skrifvelse äfvensom en till Kungl. Maj:t ingifven skrift, däruti »svenska barnmorskornas centralkommitté» i underdånighet anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета ett nytt förslag i enlighet med Riksdagens uti nyssnämnda skrifvelse gjorda hemställan, yttranden inhämtats från medicinalstyrelsen, statskontoret och direktionen öfver folkskolelärnarnes pensionsinrättning, afläts den 19 januari 1901 proposition till Riksdagen angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor.

Propositionerna af 1895 och 1901, hvilka båda afsågo inrättande af en anstalt för beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor, skilde sig från hvarandra hufvudsakligen därutinnan, att den förra afsåg såväl i kommunal tjänst anställda som enskildt praktiserande barnmorskor, den senare däremot hufvudsakligen endast sådana, som hade kommunal anställning. Båda förslagen fordrade för erhållande af fullt årligt understöd, att barnmorska efter ingången af det år, då anstalten trädde i verksamhet, förvärfvat minst 30 tjänstår samt därjämte antingen uppnått 65 års ålder eller ock fyllt 55 år och genom obotlig sjukdom eller vanförhet blifvit urståndsatt att vidare utöfva sitt yrke. Därutöfver innehöllo förslagen särskilda bestämmelser om de villkor, hvarunder afkortadt understöd skulle kunna i vissa fall erhållas. I afseende å beräkningen af tjänstår skilde sig förslagen något från hvarandra, beroende därpå, att 1895 års förslag äfven afsåg enskildt praktiserande barnmorskor. För barnmorska med kommunal anställning upptogo båda förslagen såsom tjänstår hvarje år, hvarunder barnmorska i sådan egenskap varit af en eller flera kommuner aflönad med en fast årslön af sammanlagdt minst 200 kronor — däruti naturaförmåner, bostad och vedbrand, fingo inräknas med ett belopp af sammanlagdt högst 75 kronor — och verkligen utöfvat yrket. Beträffande de enskildt praktiserande barnmorskorna måste tydligen en annan norm utfinnas för beräkandet af tjänstår. Beräkningsgrunden blef i detta fall antalet under året verkställda förlossningar. Med denna beräkningsgrund kunde äfven i kommuns tjänst anställd barnmorska, som på grund af

för ringa årslön icke kunde med stöd af sin kommunala anställning beräkna tjänstår, likväl, om hon verkställt tillräckligt antal förlossningar, komma i åtnjutande af förmånen af understöd i likhet med enskildt praktiserande barnmorska. Denna kategori af kommunalt anställda barnmorskor blef följaktligen genom 1901 års förslag utesluten från förmånen af ålderdomsunderstöd. Däremot upptog detta förslag två nya grupper af barnmorskor, nämligen dels barnmorska, hvilken såsom föreståndare, instruktionsbarnmorska eller sköterska å barnbördshus åtnjöt en fast årslön af 200 kronor, däruti naturaförmåner, bostad och vedbrand fingo inräknas till ett sammanlagdt belopp af högst 75 kronor, och dels vissa inom stadskommuner praktiserande barnmorskor, som, utan att vara anställda i kommunens tjänst, af kommunen åtnjöte ersättning enligt taxa för betjänande af fattiga barnaföderskor.

Anledningen till att förslagen icke medtagit alla i kommuns tjänst anställda barnmorskor utan endast dem, som åtnjöto en viss minimilön, har, enligt hvad som framgår af motiveringen till 1895 års förslag, hufvudsakligen varit den, att många af de i kommunal tjänst anställda barnmorskorna utöfvade yrket i så ringa utsträckning, att deras tid endast i obetydlig mån togs i anspråk för detta ändamål, och att de därför icke kunde anses i den allmänna hälsovårdens intresse utföra ett så omfattande arbete, att det borde berättiga dem till ålderdomsunderstöd. De stora olikheterna mellan antalet af utaf kommuner aflönade barnmorskor inom skilda landsdelar samt lönebeloppen för dessa barnmorskor ådagalade också, att barnmorskor anställdes icke alltid därför, att de voro behöfliga, utan af andra mer eller mindre tillfälliga anledningar. Så vore det t. ex. i Skåne inom många kommun af ålder vanligt, att en barnmorska funnes inom densamma, och då en sådan afginge, anställdes därför en ny utan att hvarken kommunens folkmängd eller lokala förhållanden gjorde en särskild barnmorska behöflig. Också vore ofta icke blott lönen utan till och med hela årsinkomsten så obetydlig, att den icke på långt när kunde räcka till ens för livvets nödortftigaste behof. Gåfve man då en sådan barnmorska, endast på grund däraf att hon hade anställning i kommuns tjänst, rätt till tjänstårsberäkning, skulle ålderdomsunderstödet i många fall komma att högst betydligt öfverstiga hela årsinkomsten, ett förhållande som icke gärna kunde anses annat än orimligt, och hvilket dessutom lätt kunde gifva anledning till missbruk af understödsrätten. Ville man åter rätta understödsbeloppet efter inkomsterna, skulle det blifva allt för ringa för att erbjuda någon verklig hjälp på ålderdomen.

Såsom jag redan anmärkt, kunde dock många af de i kommunal

tjänst anställda barnmorskorna, som hade lägre aflöning än den föreskrifna minimilönen, enligt 1895 års förslag få räkna tjänstår i likhet med enskildt praktiserande barnmorskor, allenast de kunde åberopa ett tillräckligt antal verkställda förlossningar under året. Då uti 1901 års förslag hela denna grupp uteslöts, synes orsaken därtill hufvudsakligen hafva varit, att enligt gjorda statistiska beräkningar största delen af de barnmorskor, som verkligen utöfvade yrket i den omfattning, att de af sådan anledning syntes böra beredas möjlighet att erhålla ålderdomsunderstöd, men skulle komma att uteslutas från denna förmån på grund däraf, att lönen icke uppginge till det föreslagna minimibeloppet, vore i åtnjutande af en så pass hög aflöning, att det med stor sannolikhet kunde antagas, att det ej för de respektive kommunerna skulle möta någon större svårighet att höja årslönen med de tiotal kronor, som erfordrades, för att dessa barnmorskor skulle kunna upptagas i den föreslagna anstalten. Å många orter kunde äfven saken ordnas så, att flera närliggande kommuner sammansloge sig till ett barnmorskedistrikt. Med afseende å de fall, där, till följd af kommunens fattigdom eller stora utsträckning, de nu angifna utvägarna icke kunde anlitas, innehöll 1901 års förslag den bestämmelsen att, då särskilda lokala förhållanden därtill föranledde, den föreslagna anstaltens direktion skulle, på ansökan af vederbörande kommun eller barnmorska och efter medicinalstyrelsens hörande, äga att för viss, i hvarje fall bestämd tid meddela rätt till tjänstårsberäkning, äfven om barnmorskans löneförmåner vore lägre än den föreslagna minimiaflöningen.

Beträffande kostnaderna för pensioneringen föreslogs uti 1895 års proposition, såsom redan nämnts, att dessa skulle bestridas genom afgifter af kommuner och i deras tjänst anställda barnmorskor samt genom fyllnadsbidrag af staten, samt vidare att kommunernas bidrag skulle utgå med en årlig afgift till anstalten, beräknad efter 1 öre för hvarje person, som, enligt de under året af statistiska centralbyrån till ledning vid riksdagsmannaval offentliggjorda folkmängdsuppgifter, tillhört kommunen, samt att hvarje hos kommun mot fast lön anställd barnmorska med rätt till tjänstårsberäkning skulle vara skyldig att till anstalten lämna ett årligt bidrag af 5 kronor.

Dessa bestämmelser voro bibehållna i 1901 års förslag, som därjämte innehöll föreskrift att barnmorska, som under ett kalenderår innehaft sådan anställning å barnbördshus eller sådant uppdrag af stadskommun, att hon finge räkna samma år såsom tjänstår, skulle likaledes vara skyldig att till anstalten lämna ett årligt bidrag af 5 kronor. För afgifters inlevererande till anstalten skulle vederbörande kommun

eller barnbördshus svara; dock skulle, om anställningen varit fäst vid två eller flera kommuner gemensamt, ansvaret för afgiftens inleverande ligga å den folkrikaste af dem.

Det fulla årliga understödet var i 1895 års förslag upptaget till 200 kronor för barnmorskor, anställda i tjänst hos kommun, och 150 kronor för enskildt praktiserande. Understödet till dessa senare hade satts lägre än till de förra af den anledning, att de enskildt praktiserande barnmorskorna icke själfva hade att erlægga något bidrag till pensioneringen. 1901 års förslag bibehöll det fulla årliga understödet vid beloppet 200 kronor.

Den ifrågasatta anstalten skulle enligt båda förslagen stå under förvaltning af direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning.

Uti den nu anmälda riksdagsskrifvelsen af den 29 maj 1901 erinrar Riksdagen till en början om de uttalanden i ämnet, som förekomme i Riksdagens förenämnda skrivelser den 5 maj 1888 och den 13 maj 1898; och yttras vidare:

Att tillfälle till erhållande af ålderdomsunderstöd borde genom statens medverkan beredas i kommuners tjänst anställda barnmorskor, vore sålunda af Riksdagen erkändt; och ansåge Riksdagen det äfven vara önskligt, att åtgärder i sådant syfte kunde inom en snar framtid bringas till verkställighet. Oaktadt Riksdagen därför gärna skulle sett, att densamma genom ett gillande, åtminstone i hufvudsak, af det då föreliggande förslaget kunnat befordra frågans snabba lösning, hade Riksdagen dock funnit sig nödsakad att mot en af de principer, på hvilka förslaget hvilade, framställa en anmärkning af den, enligt Riksdagens mening, väsentliga natur, att Riksdagen icke funnit sig kunna antaga samma förslag. Kostnaden för pensioneringen skulle nämligen enligt förslaget bestridas, förutom genom bidrag af staten och af barnmorskorna själfva, genom obligatoriska afgifter från rikets samtliga kommuner, uträknade efter ett öre för hvarje invånare; men detta sätt för kostnadsbidragens uttagande af kommunerna ansåge Riksdagen knappast vara rätt förenligt med den grundsats, att kommunerna ägde själfva bestämma sin beskattning för kommunala ändamål. Det torde nämligen få anses gifvet, att pensionering af de i kommunernas tjänst anställda barnmorskorna måste i första hand och hufvudsakligen betraktas såsom ett ändamål, till hvilket kommunerna borde äga frihet att efter egen önskan medverka. Någon förpliktelse för kommunerna i detta afseende torde desto mindre kunna påvisas, som skyldighet för kommun att anställa barnmorska ej funnes lagligen stadgad. Denna anmärkning gällde samtliga kommuners rätt. Förslagets antagande i denna del skulle där-

jämte i afseende å vissa kommuner innebära en obillighet. Det finnes nämligen, enligt hvad gjorda undersökningar gifve vid handen, dels åtskilliga kommuner, som icke hade barnmorskor hos sig anställda på något af de i Kungl. Maj:ts förslag föreskrifna sätt, dels ock ett stort antal kommuner, hvilka icke aflönade sin barnmorska med så högt belopp som 200 kronor. Bägge dessa kategorier af kommuner skulle enligt förslaget tvingas att bidraga till barnmorskepensioneringen utan att däraf för egen del erhålla någon förmån.

Redan vid föregående skeden af denna pensioneringsfrågas behandling inom Riksdagen hade de nu angifna betänkligheterna blifvit med styrka framhållna. Riksdagen erinrade i sådant afseende, hurusom statsutskottet vid 1895 års riksdag därom yttrat, att enligt utskottets åsikt staten icke lämpligen borde pålägga kommunerna afgifter för kommunala ändamål utan öfverlämna sådant till kommunernas egen själfstyrelse. I Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts vid 1898 års riksdag utlåtande (n:r 23) förekomme i detta hänseende följande uttalande: »Hitintills hafva förslagen väsentligen gått i den riktning, att de för ålderdomsförsäkringen beräknade kostnaderna borde till största delen vara kommunala och såsom sådana utan vidare obligatoriska. Att icke minst sistnämnda bestämmelse känts såsom ingrepp på den kommunala själfbestämmelserätten och fördenskull framkallat kraftig gensaga, må ej väcka förundran. Onekligen är här en ömtålig punkt, där man så långt som möjligt bör undvika obehörigt tvång. På grund häraf synas starka skäl förefinnas, att den löneförbättring, som ligger innesluten i nu ifrågasatta ålderdomsunderstöd, måtte från kommuners sida erhålla frivillighetens form, men med uppmuntrande bidrag från staten. Så har ju i viss mån skett på folkskolans område. Där hafva vi länge haft bestämmelser att, när skoldistriktet med ett visst belopp förhöjer lönen, så kommer staten till hjälp med förökadt anslag. I detta ärende skulle det kunna uttryckas så här, att när barnmorskedistriktet förbinder sig till att lämna ett minimibelopp för barnmorskans ålderdomsförsörjning, så kommer staten under vissa villkor till mötes med ett från dess sida fixerat anslag.»

Därigenom att Riksdagen år 1898 till Kungl. Maj:t afåtit förut åberopade skrifvelse i ämnet, innefattande allenast begäran om ny undersökning och eventuellt förslag, kunde Riksdagen icke finna, att Riksdagen måste anses hafva godkänt det sätt för afgifternas upptagande från kommunerna, som Kungl. Maj:t år 1895 ifrågasatt och år 1901 ånyo föreslagit. Riksdagen ansåge tvärtom de i nyssberörda utskottsutlåtanden uttalade åsikter innebära en riktigare lösning af det före-

liggande spörsmålet och funne för denna sin uppfattning ytterligare stöd i direktionens öfver folkskolelärarynes pensionsinrättning i statsrådsprotokollet återgifna uttalande därom uti dess utlåtande öfver förslaget.

Riksdagen ansåge alltså, att en organisation, som afsåge att bereda ålderdomsunderstöd åt ifrågavarande barnmorskor, icke borde fotas på grundsatsen af obligatoriska bidrag från kommunerna, utan att det tvärtom borde få bero af frivilliga beslut från kommunernas sida att för sina barnmorskor deltaga i pensioneringen och för framtiden erlægga de därför stadgade afgifter. Genom att sålunda bestämmanderätten i detta afseende öfverlämnades åt kommunerna, torde äfven åtskilliga af de betänkligheter i andra hänseenden, som kunnat framställas mot förslaget, anses aflägsnade. Riksdagen antog, att omständigheterna skulle af sig själfva leda därtill, att småningom det öfvervägande flertalet af de barnmorskebeställningar, hvilkas innehafvare skulle enligt förslaget vinna förmånen af ålderdomsunderstöd, komme att genom kommunernas frivilliga beslut blifva tillförsäkrade rätt till dylik förmån, och att alltså fördelarna för barnmorskekåren i dess helhet komme att i allt fall blifva på ett för barnmorskorna tillfredsställande sätt beaktade.

Den närmare anordningen af ålderdomsunderstödet beredande syntes, med iakttagande af berörda grundsats om kommunernas frivilliga anslutning därtill, kunna tänkas genomförd på olika sätt. Tillämpningen af nämnda grundsats syntes å ena sidan icke vara oförenlig med den organisation i öfrigt, som föreslagits i Kungl. Maj:ts till 1901 års Riksdag gjorda framställning. Detta förslag måste dock i sådant fall undergå en ganska genomgripande omarbetning, hvilken icke kunnat inom Riksdagen verkställas. Riksdagen ansåge det emellertid å andra sidan vara önskvärdt, att det jämväl toges under öfvervägande, huruvida icke möjligen ett sådant pensioneringssystem, som Kungl. Maj:t år 1901 i afseende å sjuksköterskor föreslagit och som Riksdagen i hufvudsak gillat, borde kunna äfven beträffande barnmorskor vinna tillämpning. Sistnämnda system syntes i flera afseenden innebära högst beaktansvärda företräden; men Riksdagen ville icke för det dåvarande uttala någon åsikt om hvilketdera systemet i afseende å beredande af ålderdomsunderstöd åt ifrågavarande barnmorskor kunde vara att föredraga. På grund af dessa skäl hade Riksdagen ansett sig böra hos Kungl. Maj:t göra framställning om utarbetande och framläggande af ett på grundsatsen om kommunernas frivilliga deltagande byggdt förslag till beredande af ålderdomsunderstöd åt ifrågavarande barnmorskor antingen genom en sådan anstalt och enligt den organisation i öfrigt, som Kungl. Maj:t för sådant ändamål ifrågasatt, eller ock enligt ett

sådant system som det, hvilket följts vid beredande genom statens medverkan af pension åt vissa sjuksköterskor.

För den händelse det skulle befinnas nödvändigt eller fördelaktigast att bibehålla det af Kungl. Maj:t föreslagna systemet, på antydt sätt förändradt, hade Riksdagen ansett sig böra framhålla vissa andra hänseenden, i hvilka ändringar i Kungl. Maj:ts förslag syntes önskvärda eller åtminstone förtjänta att tagas under ompröfning.

De afgifter, som skulle af barnmorskorna själfva erläggas och hvilka Kungl. Maj:t föreslagit till 5 kronor för hvarje tjänstår, ansåge Riksdagen; med hänsyn äfven till den under senare tid alltmera omfattade grundsats, att tjänsteinnehafvare borde efter förmåga själfva bidraga till sin pensionering, böra sättas till högre belopp än som sålunda föreslagits. Riksdagen hade i sådant afseende uppmärksammat, att en afgift af 10 kronor af statskontoret förordats, och att barnmorskorna själfva år 1887 förklarats sig beredda att erlægga en sådan afgift, ehuru under i viss mån olika förutsättningar mot de nuvarande.

Den rätt, som föreslagits att medgifvas stadskommun, att få delaktighet i anstalten under vissa villkor för barnmorska, som vore anställd hos kommunen emot ersättning enligt viss taxa, syntes böra utsträckas att gälla alla kommuner.

I förslaget förekomme att, om barnmorska, som förklarats äga att från viss tid uppbära understöd, efter nämnda tid fortföre att utöfva sitt yrke vid andra tillfällen, än då hennes biträde betingades af nödfall (styrkt svårighet att anskaffa annan sakkunnig förlossningshjälp), hon skulle förlora sin rätt till understöd för ett halft år. Detta föreslagna stadgande hade hos Riksdagen väckt betänkligheter, beroende på den växlande tolkning, som syntes kunna gifvas åt begreppet »nödfall». Det syntes nämligen, synnerligast på landsbygden, kunna gifvas tillfällen, då en barnmorska, som åtnjöte ålderdomsunderstöd, anmodades och ansåge sig icke kunna vägra att lämna sitt biträde vid förlossning, utan att likväl egentlig svårighet att anskaffa annan sakkunnig förlossningshjälp kunde anses föreligga. Att i afseende på dylika undantagsfall, som i allmänhet torde få anses föranledda mera af deras intresse, hvilka anlitate barnmorskan, än i dennas eget, stadga så sträng påföljd för den sistnämnda som viss tids förlust af understödet, ansåge Riksdagen vara föga lämpligt. Då i 1895 års proposition föresloges, att dylik påföljd ej skulle inträda i annat fall, än då flera än 14 förlossningar under ett år verkstälts, fordrades icke, att det skulle styrkas, att biträdet vid dessa varit förorsakadt af nödfall. Vidare syntes det böra beaktas att, enär skyldighet för barnmorska att vid viss ålder

taga afsked i allmänhet icke vore bestämd, det skulle, därest förslagets ifrågavarande stadgande bibehölles, kunna befaras, att barnmorska äfven efter erhållen rätt till understöd skulle föredraga att kvarstanna i tjänst mot åtnjutande af lön och med rätt till fri praktik framför att taga afsked och därefter löpa äfventyret att förlora understödet, i fall hon lämnade begärd förlossningshjälp. Slutligen borde äfven tagas i betraktande, att exempelvis för läkare icke något förbud funnes att efter afsked och vunnen pension fortsätta med enskild praktik. Med anledning däraf ansåge Riksdagen ifrågavarande bestämmelse böra ur grunderna för ålderdomsunderstödet beredande uteslutas.

På grund af hvad sålunda anförts hade Riksdagen afslagit Kungl. Maj:ts framställning, men anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till beredande af ålderdomsunderstöd åt de i kommuners tjänst eller å barnbördshus anställda barnmorskor, byggdt på den grundsats, att det finge blifva beroende på frivilliga beslut från kommunernas sida, huruvida de skulle medverka till att bereda sina barnmorskor ifrågavarande förmån och i sådant fall förplikta sig att erlægga de därför stadgade afgifter, samt i öfrigt anordnad vare sig i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af Kungl. Maj:t i sådant afseende framlagda förslaget eller ock i enlighet med det system, som af Riksdagen år 1901 gillats beträffande pensionering af vissa sjuksköterskor.

Till följd af nådig remiss har medicinalstyrelsen den 30 december 1901 inkommit med utlåtande i anledning af Riksdagens skrifvelse och därvid fogat ett förslag till bestämmelser för barnmorskornas pensionsanstalt, upprättadt inom medicinalstyrelsen efter samarbete med professorn P. G. Rosén.

Medicinalstyrelsen erinrar, att de föregående förslagen utgått från den förutsättning, att pensionerna skulle utgå med vissa bestämda belopp. Denna princip ansåge dock medicinalstyrelsen icke lämpligen kunna förenas med bestämmelsen, att kommunernas bidrag skulle blifva beroende på frivilliga beslut från kommunernas sida. Det vore nämligen ganska sannolikt, yttrar medicinalstyrelsen, att bidrag af sådan natur komme att blifva dels mycket olika, dels föränderliga, beroende på särskilda förhållanden, såsom huru pass omtyckt och värderad barnmorskan vore, hvilka inkomster hon ansåges äga o. s. v. En kommun skulle antagligen komma att bidraga med ett belopp, en annan med ett annat; men då i alla händelser en bestämd pension skulle till barnmorskan utgå, måste staten utfylla hvad som fattades. Det låte väl

tänka sig, att följderna däraf blefve den, att småningom den ena kommunen efter den andra skulle söka undandraga sig allt bidrag och att staten slutligen finge öfvertaga hela pensioneringen.

Innebure det ifrågakvarande förslaget, att endast de barnmorskor skulle erhålla pension, för hvilka kommuner beslutat lämna fullt erforderligt bidrag, så skulle detta sannolikt äfven föranleda stort missnöje hos dem, som icke blefve delaktiga af pension, hvartill komme, att det sannolikt blefve förenadt med mycken svårighet att på lämpligt sätt anordna pensionsförhållandena, t. ex. då en barnmorska, som redan förut varit i kommunal tjänst med rätt till pension, trädde i tjänst inom en kommun, som ej förbundit sig att lämna bidrag, eller då barnmorskan öfverginge till uteslutande privat verksamhet.

Ville man föredraga det i de förra förslagen följda system för pensionsfrågans lösning, syntes ändamålet således lättast kunna vinnas, om staten genast öfvertog hela pensioneringskostnaden med det föreslagna bidraget af 10 kronor årligen af barnmorskorna själfva. Förvaltningen blefve i denna händelse af enkel beskaffenhet, och det för 1901 års Riksdag framlagda förslaget kunde då i allt väsentligt fortfarande tillämpas, om bidrag af staten sattes i stället för de föreslagna bidragen från kommunerna. En sådan lösning af frågan syntes dock Riksdagen icke hafva tänkt sig.

Fasthölle man den grundsatsen, att det skulle blifva beroende på frivilliga beslut från kommunernas sida, huruvida de skulle medverka till beredandet af pensionsförmåner åt sina barnmorskor, så låte däremot denna princip väl förena sig med det system, som af Riksdagen gillats beträffande pensionering af vissa sjuksköterskor.

Detta pensioneringssystem vore grundadt på fondbildning, hvarvid fonderna skulle åstadkommas dels genom större eller mindre insatser af delägarne eller de blifvande pensionärerna själfva, dels äfven genom bidrag från staten, allmänna inrättningar eller enskilda personers donationer. Ett viktigt syfte vid detta slags pensionssystem vore att förmå delägarne i pensionsinrättningen att genom frivilliga insättningar utom de obligatoriska bereda sig så höga pensionsförmåner som möjligt. Man torde nämligen kunna antaga, att ganska många skulle komma att begagna sig af tillfället att få sina besparade medel och andra tillgångar säkert och fördelaktigt placerade, om staten såväl lämnade bidrag till fondbildningen som äfven toge förvaltningen om hand. Pensionsförhållandena skulle då kunna ordnas på det sätt, att en af staten bebyggad pensions- eller lifränteanstalt bildades enligt följande grunder.

Fonder bildades genom årliga insatser af stat, kommuner och barn-

morskor, nämligen så, att dels barnmorskorna själfva under ett visst antal år inbetalade obligatoriskt 10 kronor årligen samt dessutom frivilliga insatser efter vilja och förmåga, dels kommunerna lämnade bidrag, till sin storlek beroende på frivilliga beslut, och slutligen staten utbetalade ett belopp lika stort som barnmorskans obligatoriska och frivilliga samt kommunens bidrag tillsammans, dock — liksom beträffande pensionsbidrag åt sjuksköterskor — icke högre än 25 kronor om året.

Vid bestämd ålder, då barnmorska skulle blifva pensionstagare, funnes för henne genom insatser, räntor och arfsvinst m. m. samladt ett visst kapital, hvilket öfverflyttades till en pensionsfond. Af detta kapital eller tillgodohafvande finge en viss bestämd, enligt försäkrings-tekniska grunder beräknad ränta åtnjutas af pensionären till lifvets slut.

Om nu kommunen vore villig att bidraga till den i dess tjänst anställda barnmorskans pensionering med minst 15 kronor, skulle staten bidraga med 25 kronor och således den totala insatsen för en barnmorska blifva minst 50 kronor om året. Skulle däremot kommunen af någon orsak icke vilja biträda med något belopp, blefve den totala obligatoriska insatsen endast 20 kronor, ett fall, hvarvid just det nu ifrågasatta sättet för pensioneringen borde visa sig vara fördelaktigt, då delägaren kunde hafva tillfälle att genom egna frivilliga insatser till pensionskassan själf förbättra sin annars mycket obetydliga pension.

Pensionsåldern vore en faktor, hvars bestämmande spelade en hufvudroll vid pensioneringen. Man kunde på grund af de utredningar, som förut blifvit gjorda i denna sak, anse, att densamma i regel borde bestämmas till 65 år. I händelse af invaliditet borde dock pension kunna beviljas efter fyllda 55 år.

Hvad beträffade de för berättigande till pension erforderliga tjänståren, syntes en betydlig nedsättning i de förut föreslagna 30 åren vara billig och i öfrigt af omständigheterna påkallad. I de tidigare förslagen hade det varit fråga om en bestämd, för alla lika, af staten garanterad pension. I det nu föreliggande skulle frivilligheten spela en i flera afseenden större roll och statens bidrag utgå årligen åt därtill berättigade och kunde således för hvarje gång anses såsom ett slags ersättning för tjänstgöringen under just det år bidraget afsåge. Ytterligare förtjänst betingade nytt bidrag o. s. v. Denna form af pensionsbidrag hade, såsom nämndt, af Riksdagen godkänts för vissa pensionsinrättningar för sjuksköterskor, och, för att en sjuksköterska skulle komma i åtnjutande af en på dylika statsbidrag grundad pension, hade Riksdagen allenast uttalat önskvärdheten af, att hon under åtminstone 12 år skulle hafva utöfvat sådan befattning, som utgjorde grund för stats-

bidrags erhållande. Så kort tillmätt tjänstutöfning ansåge medicinalstyrelsen sig emellertid, då det gällde barnmorskor, icke böra föreslå. De erhöle sin undervisning vid af staten bekostade läroanstalter, och det måste förutsättas, att staten äfven åtog sig förvaltningen af deras pensionsanstalt. I betraktande af de förmåner, som sålunda skulle komma barnmorskorna till godo, syntes det vara i sin ordning, att deras fackutbildning under något längre tid komme landet till godo, innan de med bidrag af staten erhöle pension.

Såsom villkor för, att en barnmorska skulle komma i åtnjutande af på bidrag från stat och kommun (resp. barnbördshus) grundad pension, föresloge medicinalstyrelsen därför dels verklig anställning under minst 12 år, dels att barnmorska under minst 20 års tid skulle, enligt intyg af förman, hafva ägnat sig åt barnmorskekallet såsom yrke. Uti sistnämnda 20 år borde emellertid de 12 egentliga tjänståren få inräknas.

I enlighet därmed hade medicinalstyrelsen också förutsatt, att barnmorskornas egna pensionsbidrag af årligen minst tio kronor såsom regel skulle utgöras under 20 år. Obligatoriska skulle nämligen 20 års bidrag vara för alla barnmorskor, hvilka före 45 års ålder erhöle anställning och bibehölle sådan under 20 år. Beträffande barnmorskor, som efter 12 års tjänst därifrån afginge, skulle de — därest de fortfarande ägnade sig åt barnmorskeyrket och fortfarande att göra insatser — äfven kunna erhålla pensionsbidrag af statsmedel under ytterligare högst 8 år. Upphörde de däremot själfva att göra insatser, skulle äfven statens bidrag upphöra. Men de erhöle då också efter uppnådda 65 lefnadsår och minst 20 års yrkesutöfning en väsentligen lägre pension än de förstnämndas.

För barnmorskor, de där först i åldern 45—50 år erhöle anställning med lön, skulle inträdet i pensionsanstalten vara frivilligt och deras bidrag skulle, vid uppnådd pensionsålder (65 år), upphöra. Äfven deras pension blefve därför lägre, därest de icke själfva gjorde större, frivilliga insatser.

Riksdagen hade ansett, att den enligt det förra förslaget åt stadskommun medgifna förmånen att under vissa villkor erhålla delaktighet i pensionsanstalten äfven för barnmorska, som blifvit anställd emot ersättning enligt viss taxa, borde utsträckas att gälla alla kommuner. Denna fordran läte äfven förena sig med det nu uppgjorda förslaget. Men då det sätt att tillbörligen begränsa antalet sålunda anställda barnmorskor, hvilket användes i det förra förslaget, eller detsamma ställande i ett visst förhållande till kommuns afgift till pensionsanstalten,

icke vidare vore användbart, eftersom kommunernas bidrag nu skulle blifva frivilliga, ville medicinalstyrelsen i stället föreslå, att kommun, som ville förskaffa statsbidrag till pensionering af mot taxa anställd barnmorska, skulle för henne, så länge aftalet varade, årligen uti pensionsanstalten insätta minst 15 kronor. Utan detta villkor skulle — särskildt i städerna — dylik anställning kunna gifvas åt ett långt större antal barnmorskor, än som vore för kommunen behöfligt, hvarigenom den bestämmelsen blefve illusorisk, att endast i kommunal eller barnbördshusens tjänst anställda barnmorskor skulle med bidrag af staten pensioneras.

En annan uti föregående pensionsförslag upptagen undantagsbestämmelse, som afsåge att öppna en utväg äfven för barnmorskor med mindre lön än 200 kronor om året att, om särskilda omständigheter gjorde sådant önskvärdt och billigt, komma i åtnjutande af pensionsanstaltens förmåner, hade medicinalstyrelsen ansett böra bibehållas äfven uti förevarande förslag och i sådant afseende hemställt att, då särskilda lokala förhållanden därtill föranledde, det skulle på anstaltens styrelse ankomma att, efter medicinalstyrelsens hörande, meddela barnmorska rätt att inträda i anstalten, äfven om hennes löneförmåner understege 200 kronor om året.

Vidare och ehuru i allmänhet barnmorska, som icke innehaft afödnad eller efter taxa betald tjänst i 12 år och icke ägnat sig åt yrket i 20 år, icke skulle kunna komma i åtnjutande af på stats- och kommunalbidrag grundad pension, hade dock sådan förmån syntts medicinalstyrelsen böra efter minst 12 års tjänst tillerkännas barnmorska, som till följd af sjukdom eller kroppsskada blifvit urståndsatt att med yrket fortfara, i hvilket fall således pension till det belopp, som af redan gjorda insatser betingades, föreslagits skola utgå.

Enligt dessa grunder och med antagande af allmänna änke- och pupillkassans dödlighetserfarenhet samt $3\frac{1}{2}$ procents räntefot för beräkningen, skulle exempelvis åt en barnmorska, som vid 30 års ålder inginge i pensionsanstalten och för hvilken 50 kronor årligen inbetalades i 20 år, vid 65 års ålder en pension af 395 kronor kunna beviljas, men endast af 161 kronor, i fall pensioneringen skulle inträda redan vid 55 års ålder.

För en person, som vid 45 års ålder inträdde i pensionsanstalten och för hvilken inbetalningar gjordes i 20 år med 50 kronor om året, utfölle en pension af 192 kronor vid 65 års ålder. Om man nu liksom förut ville anse en pension af 200 kronor vara den normala, borde således den bestämda högsta åldern för inträde i pensionsanstalten ej ut-

sträckas längre än till 45 år. Emellertid ansåge medicinalstyrelsen det vara lämpligt att för barnmorskor, som själfva önskade det, utsträcka densamma ännu fem år eller till 50 år, då man torde kunna antaga, att det skulle blifva möjligt för mången att äfven under 15 års förlopp kunna genom ökade insatser åstadkomma ett något så när afsevärdt bidrag till hjälp på ålderdomen. För en 50-åring skulle emellertid behöfvas under 15 år årligen inbetalas 80 kronor för erhållande af en pension af 200 kronor.

Den verkliga kostnad för statsverket, som en pensionering enligt de nu anförda grunderna skulle medföra, kunde endast approximativt angifvas, isynnerhet som det bidrag, hvilket kommunerna komme att lämna, vore alldeles oberäkneligt. Ett försök kunde dock göras att bestämma det maximibelopp, som kunde komma att erfordras, hvilken siffra ju vid dylika beräkningar hade det största intresset.

Med kännedom af det nuvarande antalet barnmorskor samt under antagande, att deras fördelning enligt ålder m. m. under år 1892 (då en utredning angående dylik fördelning verkställdes) fortfarande ägde sin tillämpning, finge man utan svårighet ett ungefärligt begrepp om de ifrågavarande kostnaderna.

Antalet svenska barnmorskor under år 1900 uppginge till 2,750. Enligt det nyss nämnda antagandet och då barnmorskornas antal under år 1892 uppgick till 2,643, följde, att antalet i kommuners tjänst anställda barnmorskor borde vara omkring 1,780 och af dessa 1,250 med en årslön af minst 200 kronor.

Ville man till pensionering nu medtaga endast dem, hvilka kunde i 20 år inbetala sina årsafgifter, d. v. s. endast till och med 45-åringar, och hvilkas antal uppginge till 713, så skulle, om staten lämnade det högsta bidraget, 25 kronor, den totala årskostnaden uppgå till 17,825 kronor. Beviljades däremot alla, som icke uppnått 51 år, inträde i pensionskassan, så skulle det motsvarande statsbidraget blifva 3,725 kronor högre eller 21,550 kronor.

Då det emellertid torde vara mycket möjligt, att »antalet barnmorskor i kommuners tjänst med minst 200 kronors lön» komme att med en pensionsanstalts förverkligande ökas, och då man äfven kunde hafva den förhoppning, att kommunerna skulle komma att tämligen allmänt bidraga med den ifrågasatta årsafgiften, 15 kronor, syntes man försiktigtvis böra höja de nämnda maximibeloppen med omkring 20 % eller i rundt tal till resp. 21,000 och 26,000 kronor.

Huru statsbidragen skulle komma att framdeles gestalta sig, då mera regelbundna förhållanden i anstaltens utveckling inträdt, läte sig ock närmelsevis beräknas.

Om man antog, att till och med 50-åringar finge inträda i kassan, skulle bidraget utgå i 20 år för alla kvarlevande, som icke uppnått 46 år vid inträdet, men för alla mellan 46 och 51 år utginge bidraget under en tid af 19 till 15 år.

Då dessutom årligen omkring 100 nyexaminerade barnmorskor tillkomme, af hvilka en mindre del anställdes i kommuners tjänst, skulle här under en följd af år ytterligare hvarje år statsbidrag tillkomma. Från denna tillökning borde dock fråndragas bidraget för dem, som af en eller annan orsak afginge. Under de senare 30 åren hade emellertid tillväxten i barnmorskornas antal varit nära 30 om året och af dessa hörde endast 14 till den kategori, som vid pensioneringen skulle komma i fråga. Den årliga tillökningen i statsbidraget, beroende på antalet nyinträdande i kassan, kunde därför sannolikt icke blifva stor och komme sedermera efter ett antal år att minskas för att slutligen nå ett konstant belopp med jämn regelbunden ökning. Detta skulle inträffa, då den gamla ursprungliga stammen afgått och endast betalande delägare i åldern emellan 27 och 47 år återstode. Därvid hade antagits, att åldern 27 år utgjorde medelåldern för nyexaminerade barnmorskor.

Då nu antalet af i kommuners tjänst eller å barnbördshus anställda barnmorskor med minst 200 kronors lön enligt förut gjordt antagande belöpte sig till 773 för år 1900, och 1903 till omkring 800, skulle statsverkets årliga bidrag till pensioneringen framdeles uppgå till omkring 20,000 kronor årligen med någon förhöjning hvarje år till följd af ökningen af antalet i den nämnda åldersgruppen 27—47 år.

Pensionsanstalten komme emellertid naturligtvis icke att utveckla sig så regelbundet som nu blifvit framställt, så att den uteslutande skulle rekryteras genom nyexaminerade barnmorskor, utan flera kunde tillkomma senare och från andra anställningar. Detta komme sannolikt att öka det beräknade värdet på statsbidraget med ett belopp, antagligen af omkring 20 % d. v. s. 4,000 kronor.

Hvad slutligen beträffade de barnmorskor, som vid pensionsanstaltens upprättande fyllt 50 år, mötte det större svårigheter att ordna deras pensionering. Det hade emellertid under denna frågas föregående behandling erkänts, att det icke skulle vara staten värdigt att, om yngre barnmorskor bereddes förmånen att på ålderdomen komma i åtnjutande af pension, deras redan nu ålderstigna och förtjänta ämbets-systrar skulle helt och hållet uteslutas från dylika förmåner. Då de nu äldre barnmorskorna likväl icke kunde inpassas i det framlagda förslaget, återstode ej annat medel än att för dessa åstadkomma en

undantagsanordning. Enklast vore då, att för dessa barnmorskor, hvilkas antal belöpte sig till högst 300, bestämma ett till beloppet för alla lika understöd att, såsom i de äldre förslagen varit afsedt, utgå efter 30 tjänstår och fyllda 65 lefnadsår, därest icke invaliditet föreläge, då understödet borde börja att utgå vid fyllda 55 år eller vid den högre ålder, då invaliditeten inträdde. Beträffande understödets storlek, syntes det lämpligen böra bestämmas till 150 kronor. Och då intet skäl syntes finnas, hvarför icke äfven ifrågavarande barnmorskor skulle i mån af förmåga bidraga till sin pensionering, torde såsom villkor för understödets erhållande böra bland annat stadgas, att dessa barnmorskor årligen, till dess att understödet för hvar och en af dem beviljades, skulle till anstalten inbetala 10 kronor, hvilka belopp icke sedan skulle till dem återbetalas på annat sätt än i form af ålderdomsunderstöd.

Om man sålunda antog, att antalet af ifrågavarande barnmorskor, som fyllt 50 år, belöpte sig till 300, skulle omkring 71 af dessa vara i den ålder, hvilken berättigade dem att erhålla understöd. Detsamma skulle således under första året uppgå till 10,650 kronor. De betalandes antal uppginge till 229, till följd hvaraf kostnaden för statsverket under det första understödsåret skulle blifva 8,360 kronor, som man för fall af invaliditet torde förslagsvis böra öka med 10 % eller till omkring 9,200 kronor. Detta under det första året utgående belopp borde dock komma att årligen minskas, tilldess detsamma efter omkring 30 år helt och hållet upphört.

Jämligt det vid medicinalstyrelsens utlåtande fogade och i enlighet med däri angifna grunder utarbetade förslag till bestämmelser för barnmorskornas pensionsanstalt skulle anstalten hafva till ändamål att bereda pension vid fyllda 65 år eller tidigare i händelse af invaliditet åt legitimerade barnmorskor, som varit i tjänst hos kommun eller barnbördshus. Barnmorskorna själfva, vederbörande kommun samt staten skulle samverka till ernäendet af det med pensionsanstalten åsyftade målet, i det att de för pensioneringen nödiga medlen skulle åstadkommas genom dels obligatoriska insatser af barnmorskorna, dels frivilliga insatser af barnmorskorna och kommunerna och dels bidrag af staten.

Vidkommande barnmorskorna, så skulle hvarje ej till 45 år hunnen legitimerad barnmorska, som vid tiden för anstaltens trädande i verksamhet innehade eller sedermera erhöle anställning hos kommun eller å barnbördshus med löneförmåner icke understigande 200 kronor om året, hafva skyldighet att inträda i pensionsanstalten och dit årligen under den tid sådan anställning innehades inbetala 10 kronor, dock ej längre än till dess 20 årsafgifter blifvit erlagda, samt äga rättighet att

därutöfver göra frivilliga insatser, hvilka dock icke finge öfverstiga 500 kronor under ett och samma kalenderår.

Enahanda skyldighet och rättighet skulle jämväl tillkomma en hvar, ej till 45 år hunnen legitimerad barnmorska, som vid tiden för anstaltens trädande i verksamhet af kommun blifvit anställd eller sedermera anställdes mot åtnjutande af bestämd ersättning för hvarje förrättning, därest hon af kommunen anmäldes till inträde i anstalten med åtagande för kommunen att för henne årligen, så länge anställningen varade, till anstalten inbetala minst 15 kronor.

Rätt att i anstalten vinna inträde skulle stå öppen för hvarje barnmorska, som antingen, då anstalten trädde i verksamhet, redan innehade anställning så beskaffad som förut sagts och då fyllt 45 år men icke 50 år, eller ock, sedan anstalten börjat sin verksamhet, i nyssnämnda lefnadsålder erhöle sin första anställning hos kommun eller barnbörds-hus; och skulle barnmorska, som begagnade sig af henne sålunda medgifven rätt till inträde i anstalten, vara skyldig att sedermera årligen till och med det år, hvarunder hon fyllde 64 år, dit inbetala 10 kronor.

Beträffande kommunerna så skulle alltid på kommuns frivilliga åtagande bero, om den skulle lämna något bidrag till pensionering af hos kommunen anställd barnmorska; och skulle det äfven, utom i det ofvan omförmälda fallet, ankomma på kommunen själf att besluta, med hvilket belopp sådant bidrag skulle utgå.

Hvad anginge statens bidrag till barnmorskepensioneringen, så skulle för hvarje i pensionsanstalten delaktig barnmorska af statsmedel insättas ett belopp lika stort med de insatser tillsamman tagna, hvilka under det nästföregående kalenderåret gjorts dels af barnmorskan själf, obligatoriskt eller frivilligt, och dels för hennes räkning af vederbörande kommun eller barnbördshus — dock så begränsadt att högsta årsbidraget af statsmedel för barnmorska, i likhet med pensionsbidraget för sjuksköterska, aldrig finge öfverstiga 25 kronor, hvarförutom pensionsbidrag af statsmedel icke finge tillgodokomma en barnmorska under flera än 20 år.

Vidkommande de barnmorskor, som vid den tid, då den ifrågasatta pensionsanstalten trädde i verksamhet, uppnått 50 års ålder och följaktligen icke skulle kunna blifva delägare i anstalten, innehåller medicinalstyrelsens förslag vissa bestämmelser rörande beredande af ålderdomsunderstöd åt dessa barnmorskor. Enligt dessa bestämmelser, i förslaget sammanfattade under benämningen »öfvergångsstadgande», skulle en hvar af dessa äldre barnmorskor efter uppnådda 65 lefnadsår eller, i händelse af invaliditet, vid fyllda 55 år samt under förutsättning

af minst 30 tjänstår, förvärfvade genom anställning hos kommun eller å barnbördshus mot åtnjutande, åtminstone under de 10 sistförflutna åren, af en årslön af minst 200 kronor, kunna tillerkännas en årlig pension af 150 kronor. Barnmorskan skulle från och med det år, då anstalten trädde i verksamhet, intill dess understödet beviljades, årligen till anstalten inbetala 10 kronor. Understödet skulle bekostas af dessa afgifter, så långt de försloge, och i öfrigt utgå af statsmedel.

Statskontoret, som, till följd af nådig remiss, den 7 maj 1903 afgifvit utlåtande i ärendet, har framställt åtskilliga anmärkningar mot medicinalstyrelsens förslag.

Statskontoret yttrar:

Det föreliggande förslaget, hvilket från rätt till inträde i pensionsanstalten uteslöte sådana hos kommun och vid barnbördshus anställda barnmorskor, hvilkas löneförmåner ej uppginge till 200 kronor om året, gjorde en ganska väsentlig skillnad mellan, å ena sidan, barnmorska, som af kommun aflönades med visst årligt belopp icke understigande 200 kronor, och, å andra sidan, sådan barnmorska, som af kommun blifvit anställd mot rättighet att uppbära bestämd ersättning för hvarje förrättning. Under det att barnmorska, tillhörande den förra kategorien, skulle hafva ovillkorlig skyldighet att ingå i pensionsanstalten och dit inbetala stadgad årsavgift, oafsedt huruvida vederbörande kommun vore villig att till hennes pensionering bidra eller icke, skulle däremot barnmorska, tillhörande den senare kategorien, hafva sådan skyldighet endast under den förutsättning, att hon af kommunen, hos hvilken hon hade anställning, anmäldes till inträde och kommunen iklädde sig förbindelse att för henne årligen, så länge anställningen varade, erlægga en minimiavgift af 15 kronor. Såsom en annan inkonsekvens hos det föreliggande förslaget borde jämväl anmärkas att, oaktadt detta från såväl skyldighet som rättighet att i anstalten ingå uteslöte alla sådana i kommuners tjänst anställda barnmorskor, hvilka åtnjöte fast aflöning, understigande 200 kronor om året, inträde i anstalten lämnades öppet för barnmorska, som af kommun anställdes mot viss ersättning för hvarje af henne verkställd förrättning, äfven om denna senares årsinkomst af yrket skulle vida understiga 200 kronor.

Enligt statskontorets uppfattning skulle det innebära en principiell oegentlighet, därest löntagaren-barmorskan förklarades ovillkorligen skyldig att ingå i pensionsanstalten och dit inbetala obligatorisk årsavgift, utan att löngifvaren-kommunen samtidigt ålades förpliktelse att till hennes ålderdomsförsörjning bidra; och det ville därför synas statskontoret, som om — vid det gifna förhållandet att förslaget borde

utgå från valfrihet för kommunerna att i pensionskostnaden deltaga eller icke — rättast vore, att enahanda själfbestämmelse inrymdes jämväl åt de i kommunernas tjänst anställda barnmorskorna. Innehållet i 1901 års riksdagsskrifvelse syntes icke heller gifva anledning antaga, att Riksdagen skulle i berörda hänseende hyst någon annan uppfattning.

Af den omständighet, att det finge bero på vederbörandes eget afgörande, huruvida inträde i pensionsanstalten skulle sökas eller icke, borde dock, enligt statskontorets mening, ingalunda följa, att den, som sökt och vunnit delaktighet i anstalten, skulle äga oinskränkt frihet i afseende å bestämmandet af det årliga afgiftsbeloppet. Skulle det med anstaltens inrättande afsedda ändamålet uppnås, syntes det under alla förhållanden nödigt att bestämma ett visst belopp såsom minimum för den årliga insats, som för hvarje delägare skulle göras; och då ett något så när afsevärdt ålderdomsunderstöd icke torde kunna på den nu föreslagna vägen åstadkommas, med mindre för en hvar delägare fastsloges en minimiinsats af 20 kronor — hvilket ju enligt förslaget innebure, att statens minimibidrag komme att utgöra enahanda belopp — syntes alltså ett belopp af 20 kronor böra fastställas såsom den årliga minimiafgift, för hvars behöriga inbetalning till pensionsanstalten ansvaret skulle åligga den kommun, genom hvilken inträde beredts barnmorskan. Då barnmorskornas aflöningsförhållanden icke utgjorde föremål för statens ingripande, torde det från det allmännas sida få anses tämligen betydelselöst, huruvida pensionsafgiften komme att drabba kommunen ensam eller barnmorskan ensam, eller om afgiftsbeloppet fördelades dem mellan enligt i hvarje särskildt fall träffad öfverenskomelse; och någon bestämmelse därom syntes alltså icke i detta sammanhang vara erforderlig.

Såsom af det anförda framginge, innebure det framlagda förslaget i fråga om den tid, hvarunder årsafgift borde af och för barnmorska till pensionsanstalten erläggas, att barnmorskan själf icke skulle vara pliktig att utöfver 20 år fortfara med inbetalning af årsafgift, hvaremot kommun, som till inträde i anstalten anmält barnmorska, borde åtaga sig skyldighet att för henne inbetala stadgad minimi årsafgift, »så länge anställningen varar», d. v. s. att fortfara med sådan inbetalning jämväl efter det barnmorskan själf tilläfvventyrs upphört med afgiftens erläggande; och då detta förhållande syntes innebära en oegentlighet, som i ett blifvande reglemente icke syntes böra bibehållas, hade statskontoret trott sig böra därå fästa uppmärksamheten.

Beträffande det i förslaget förekommande öfvergångsstadgandets

innehåll, så ville det, om man jämförde det här föreslagna fixa pensionsbeloppets storlek af 150 kronor med det i medicinalstyrelsens skrivelse gjorda uttalandet, att för en 50-åring borde under 15 år årligen inbetalas 80 kronor för erhållande af en pension af 200 kronor, synas som skulle genom antagandet af ett öfvergångsstadgande med den af medicinalstyrelsen förordade lydelse de barnmorskor, hvilka vid pensionsanstaltens trädande i verksamhet öfverskridit den för inträde däri föreslagna maximialdern, 50 år, komma i en nog mycket gynnad ställning gentemot öfriga delägare. På grund däraf och då det dessutom måste väcka betänklighet att förorda en öfvergångsbestämmelse, hvori den grundtanke, som eljest genomginge reglementet eller pensionsbeloppets beroende af gjorda insatser, helt och hållet öfvergifvits, hade statskontoret ansett sig icke kunna biträda förslaget i denna del. Med bibehållande af de principer, på hvilka förslaget i öfrigt hvilade, torde emellertid, enligt statskontorets mening, till förmån för flertalet af de vid den nämnda tidpunkten öfveråriga barnmorskorna, den öfvergångs- och undantagsbestämmelse lämpligen kunna och böra meddelas, att barnmorska, som vid tiden för pensionsanstaltens trädande i verksamhet uppnått 45 men icke 60 års ålder, skulle äga att vinna inträde i anstalten under förutsättning, dels att hon eljest uppfyllde villkoren för rätt till delaktighet däri, och dels att ansökningen om inträde gjordes sist inom utgången af anstaltens första verksamhetsår.

Med afseende å hvad statskontoret sålunda anfört har statskontoret föreslagit följande hufvudgrunder för en blifvande pensionsanstalt, nämligen

inträde i anstalten skulle stå öppet för barnmorska, som, då inträde söktes, vore under 45 år gammal och hos kommun eller å barnbördshus innehade anställning mot åtnjutande af: antingen fast lön till belopp ej understigande 200 kronor om året eller ock godtgörelse utgående, enligt af kommun antagen taxa eller annat därmed jämförligt beräkningssätt, så framt hennes årsinkomst af yrket enligt direktionens för pensionsanstalten bepröfvande kunde anses motsvara nämnda fasta minimilön;

då särskilda lokala förhållanden därtill föranledde, skulle anstaltens styrelse kunna, efter medicinalstyrelsens hörande, medgifva barnmorska inträde i anstalten, äfven om hennes årliga fasta lön eller eljest beräknliga inkomst af yrket understege härofvan angifna minimibelopp;

inträde i pensionsanstalten skulle förmedlas af vederbörande kommunalstyrelse eller barnbördshusförvaltning; och skulle alltså hvarje ansökning om inträde vara åtföljd af kommunens i behörig ordning fat-

tade, laga kraft vunna beslut eller förvaltningens skriftliga förbindelse att under den tid sökandens anställning varade svara för de stadgade årsinsatsernas behöriga inbetalande;

minsta årliga insats för hvarje i pensionsanstalten delaktig barnmorska skulle utgöra 20 kronor, dock att, sedan för en barnmorska 20 års insatser blifvit erlagda, skyldighet till vidare afgifters inbetalande upphörde;

femhundra kronor skulle vara den högsta insats, som under ett och samma kalenderår finge till förmån för barnmorska göras;

såsom bidrag till barnmorskas pensionering finge af statsmedel årligen i pensionsanstalten för henne insättas ett så stort belopp, att det svarade mot de af barnmorskan själf samt kommunen eller barnbörds-
huset för hennes räkning under nästföregående kalenderår gjorda insatser; dock att högst 25 kronor om året och högst 20 årsbidrag finge till en och samma barnmorska af statsmedel utgå;

därest för delägare i pensionsanstalten sådana förändrade förhållanden skulle inträffa, att dessa utgjort hinder för henne att vinna delaktighet i anstalten, finge bidrag af statsmedel icke utgå till sådan barnmorskas pensionering för den tid nämnda förhållanden vore för handen, utan så skulle vara, att hon i minst 12 år varit delägare och, efter det den anställning, som senast beredt henne delaktighet, upphört, fortfarande ägnade sig åt barnmorskekallet såsom yrke samt erlade föreskrifven minimiinsats;

af statsmedel gjorda insättningar med däraf härflytande ränteafkomst finge icke komma barnmorska till godo under annan form än årspension, som skulle tilläggas henne: antingen efter uppnådda 65 lefnadsår eller ock dessförinnan i anledning af inträffad, behörigen styrkt oförmögenhet till vidare utöfning af yrket;

pensionen skulle utgå i förra fallet tillsvidare med nio procent af det för barnmorskan vid pensioneringstillfället i anstalten inestående samlade kapitalet och i senare fallet med den procent därå, som enligt försäkringstekniska grunder tillkomme jämnårig lifräntetagare;

pension, beräknad å de för den pensionsberättigade af statsmedel gjorda insatserna med däraf härflytande ränteafkomst, finge icke utgå förrän från och med månaden näst efter den, hvori den pensionsberättigade frånträdte den befattning, på grund hvaraf hon senast åtnjutit delägarskap i pensionsanstalten;

barnmorska, som vid tiden för pensionsanstaltens trädande i verksamhet öfverskridit 45 års ålder men icke uppnått 60 lefnadsår, skulle äga att i anstalten vinna inträde, därest hon eljest enligt ofvan an-

gifna grunder skulle varit berättigad till delaktighet däri och inträde söktes sist inom utgången af anstaltens första verksamhetsår.

Medicinalstyrelsen hade uti sitt förslag förutsatt att, i likhet med hvad som skett uti de föregående förslagen, anstaltens förvaltning skulle öfvertagas af direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning. Med anledning däraf har yttrande i ämnet infordrats från nämnda direktion.

Direktionen ansåge den af medicinalstyrelsen föreslagna organisationen af den ifrågasatta anstalten såsom en af staten understödd lifrätteanstalt från flera synpunkter vara att föredraga framför den anordning af anstalten, som de föregående förslagen upptagit. Särskildt framhölle direktionen såsom en fördel att, vid anstaltens anordnande såsom en lifrätteanstalt, delägarna blefve i tillfälle att genom frivilliga insättningar förbättra den ålderdomsförsörjning, som genom anstalten eljest skulle beredas dem. Vidare hade direktionen framhållit vikten däraf, att anstalten redan från början så planlades att, därest i en framtid fråga skulle uppstå om beredande af ålderdomsunderstöd äfven åt andra barnmorskor än sådana, som vore anställda hos kommun, anstalten skulle kunna upptaga jämväl dessa barnmorskor. En sådan utvidgad verksamhet ansåge direktionen kunna, utan allt för stora svårigheter, gifvas åt den nu föreslagna anstalten, därest förhållandena komme att påfordra sådant.

Vidkommande frågan om direktionens öfvertagande af förvaltningen af den föreslagna pensionsanstalten ansåge direktionen det vara önskligast, om sådant kunde undvikas. Skötseln af den ifrågasatta anstalten, anordnad på föreslaget sätt såsom lifrätteanstalt, borde nämligen icke samordnas med skötseln af de pensionsinrättningar, som redan stode under direktionens vård. Såväl själfva planläggningen af en sådan anstalt som äfven och i följd däraf arbetets beskaffenhet komme allt för mycket att avvika från hvad som gällde för de af direktionen hittills administrerade kassorna, för hvilka kunde följas en enkel men ändock fullt tillfredsställande bokföring. Vid en lifrätteanstalt åter, där ekonomiens anordning omedelbart måste stödja sig på försäkringstekniska grunder, och vid hvilken förutsattes en liflig och omedelbar förbindelse mellan anstaltens förvaltning och de särskilda delägarna, måste all bokföring blifva mera komplicerad samt kassarörelsen erhålla en helt annan omfattning än vid pensionsanstalter af det eljest vanliga slaget. Direktionen ville därjämte tillägga, att enbart genom ökande af arbetskrafterna aflägsnades icke de nu berörda olägenheterna, ty blefve de uppgifter, som ålades en förvaltning, för många

och af allt för olika beskaffenhet, måste, äfven med en vidt genomförd arbetsfördelning, uppstå svårigheter i afseende å det helas kontroll och sammanförande. Icke heller ansåge direktionen någon afsevärd besparing uti administrationskostnaderna kunna vinnas genom direktionens öfvertagande af förvaltningen. Utgifterna i följd af den ökning i arbetskrafter samt den genomgående ändring i arbetsfördelningen, som för denna händelse måste vidtagas, syntes näppeligen i nämnvärd mån understiga dem, som skulle ifrågakomma, därest anstalten försåges med egen direktion och särskild personal. För den händelse emellertid, oaktadt direktionens afböjande, planen om förvaltningens ordnande på det föreslagna sättet komme att vidhållas, hade direktionen, så vidt sådant i frågans nuvarande läge låte sig göra, sökt angifva de närmare anordningar, som för sådan händelse syntes blifva nödvändiga.

Direktionen har då till en början framhållit vissa allmänna synpunkter beträffande arbetets ändamålsenliga anordnande inom anstalten, vidare redogjort för den lämpliga fördelningen af förvaltningsbestyren å direktionens nuvarande tjänstemän och den ökade arbetspersonal, som blefve behöflig i följd af direktionens öfvertagande af anstaltens förvaltning, samt slutligen uppgjort en beräkning å kostnaderna för anstaltens administrerande af direktionen.

Denna kostnadsberäkning upptager organisationskostnaderna till 8,000 kronor samt de årliga kostnaderna till följande belopp, nämligen:

arfvode åt kamreraren	kr. 1,000: —
ökadt anslag för sekreteraregöromålens bestridande	» 3,000: —
arfvode åt kassören	» 1,500: —
anslag till bokhållaregöromålens bestridande	» 6,000: —
arfvode åt vaktmästaren	» 200: —
hyra, försäkringstekniskt biträdes aflönande, extra biträden i öfrigt, renskrifning, ved, ljus, städning, skrifmate- rialier m. m.	» 8,000: —;

hvertill komme höjning i arfvodena till direktionens ordförande och ledamöter.

Om denna senare kostnad beräknades till 1,000 kronor om året, skulle sålunda den årliga förvaltningskostnaden, enligt direktionens beräkning, uppgå till sammanlagt 20,700 kronor.

I denna kostnadsberäkning inginge dock, enligt hvad direktionen upplyser, poster eller delar däraf, som icke uteslutande föranleddes af den utvidgning i verksamhet, som genom besörjandet af barnmor-

skornas pensionering skulle uppkomma, utan som äfven eljest skulle, om än i någon annan form, framträdt.

Det har vid de föregående tillfällen, då frågan varit före om åldersunderstöd åt barnmorskor, ifrågasatts, huruvida staten borde deltaga i kostnaden för beredande af ett sådant understöd. Efter de uttalanden, som härutinnan föreligga så väl från Kungl. Maj:ts sida som från Riksdagens, torde dock billigheten af statens deltagande i dessa kostnader numera få anses vara erkänd. Jag tror mig således icke nu behöfva upptaga till förnyad granskning de skäl, som anförts för och mot ett sådant deltagande från statens sida. Jag vill endast för egen del gifva till känna, att jag finner statens medverkan härutinnan vara lämplig och med billighet öfverensstämmande.

Af Riksdagens skrifvelse framgår, att äfven Riksdagen haft denna uppfattning, men på samma gång har Riksdagen uttalat, att Riksdagen ansåge, att en för sådant ändamål anordnad organisation icke borde, såsom uti de föregående förslagen, fotas på grundsatsen af obligatoriska bidrag från kommunerna, utan att det borde få bero af frivilliga beslut från kommunernas sida att deltaga i pensioneringen och för framtiden erlægga därför stadgade afgifter; och har Riksdagen, beträffande själfva anordnandet af denna organisation, anført, att tillämpningen af nämnda grundsats om kommunernas frivilliga deltagande syntes å ena sidan icke vara oförenlig med den organisation i öfrigt, som föreslagits i 1901 års proposition, men att Riksdagen å andra sidan ansåge det vara önskvärdt, att det jämväl toges under öfvervägande, huruvida icke möjligen ett sådant pensioneringssystem, som Kungl. Maj:t år 1901 i afseende å sjuksköterskor föreslagit Riksdagen och Riksdagen i hufvudsak gillat, skulle kunna äfven beträffande barnmorskor vinna tillämpning.

Det är detta senare system, som ligger till grund för medicinalstyrelsens, af statskontoret och direktionen för folkskolelärarynes pensionsinrättning i denna del biträdda förslag.

Då, på sätt medicinalstyrelsen äfven påpekat, svårighet torde möta att, med bibehållande af grundsatsen om frivilligt deltagande från kommunernas sida, kunna garantera bestämda pensionsbelopp, synes mig det af medicinalstyrelsen föreslagna pensioneringssystemet med fondbildning och med pensioner, hvilkas belopp vore beroende af storleken af den fond, som vid inträdet i pensionsåldern vore samlad af eller för delägaren, vara att föredraga framför det system, som tillämpats i de föregående förslagen. Det nu föreslagna sättet synes mig därjämte äfven från den synpunkten tilltalande, att det medgifver delägare att

genom frivilliga insatser öka sitt tillgodohafvande i fonden och därigenom bereda sig möjlighet att erhålla högre pension, än som eljest skolat tillkomma henne. Jag finner mig sålunda böra biträda förslaget om inrättande af en enligt dessa grunder anordnad pensionsanstalt för barnmorskor.

Delägare i pensionsanstalten skulle enligt medicinalstyrelsens förslag blifva dels barnmorskor, anställda hos kommun eller å barnbördshus med löneförmåner ej understigande 200 kronor om året, hvari värdet af bostad och vedbrand med flera naturaförmåner finge inräknas med sammanlagdt högst 75 kronor, och dels barnmorskor, som af kommun anställts mot bestämd ersättning för hvarje förrättning.

Enligt 1901 års förslag, där pensionsrätten var beroende af visst antal tjänstår, förvärfvade i viss anställning, medförde anställning hos kommun eller å barnbördshus mot årslön, bestämd på sätt nyss är nämndt, rätt att beräkna tjänstår. Om nu pensionsanstalten skulle organiseras enligt det af medicinalstyrelsen föreslagna systemet, enligt hvilket, såsom jag redan nämnt, pensionens storlek blir beroende af storleken af den för barnmorskan genom gjorda insatser samlade fond, kunde ifrågasättas, huruvida icke äfven barnmorskor med mindre aflöning än 200 kronor skulle kunna vinna inträde i pensionsanstalten. Man kunde nämligen tycka, att det borde stå öppet äfven för dessa lägre aflönade barnmorskor att genom årliga insättningar bereda sig möjlighet af ålderdomsunderstöd. Men samma skäl torde kunna återropas äfven till förmån för enskildt praktiserande barnmorskor. Då det emellertid icke nu kan ifrågasättas att medtaga äfven dessa senare, måste man från rätten att vinna inträde i pensionsanstalten undantaga vissa af de barnmorskor, som äro anställda hos kommun mot åtnjutande af viss årslön. De sämst aflönade af dessa närma sig tydligen gränsen för de enskildt praktiserande, och om man icke uppställer fordran af en viss minimilön såsom villkor för tillträde till pensionsanstalten, kommer man i själfva verket att utvidga pensionsanstalten till att omfatta alla barnmorskor. Vill man därför, såsom Riksdagen jämväl i sin nu förevarande skrifvelse förutsatt, från delägarskap i anstalten utesluta enskildt praktiserande barnmorskor, måste man också genom uppställande af fordran på en minimilön göra en begränsning äfven inom den kategori af barnmorskor, som åtnjuta aflöning af kommun. Att i förevarande fall bestämma en lägre minimiaflöning för rätt till inträde i anstalten än föregående förslag upptagit såsom medförande rätt till tjänstårsberäkning, synes mig icke böra ifrågasättas, då de skäl, som föranledt

dess bestämmande till 200 kronor, och för hvilka jag i det föregående redogjort, äfven i detta fall torde i hufvudsak äga sin giltighet.

Äfven barnmorskor, anställda af kommun mot bestämd ersättning för förrättning, voro enligt 1901 års förslag berättigade att på grund af denna anställning räkna tjänstår. Denna förmån var dock endast tillerkänd sådana barnmorskor, som af stadskommun erhållit uppdrag att, mot bestämd ersättning af kommunen för hvarje förrättning, tillhandagå fattiga med förlossningsbiträde. Och icke ens alla dessa skulle få komma i åtnjutande af denna förmån, utan endast de, till hvilka under året af kommunen utbetalts fullt 200 kronor såsom ersättning för lämnadt förlossningsbiträde. Minimibeloppet af denna årsinkomst var sålunda detsamma som förutsatts såsom minimilön för aflönad barnmorska med afseende å dennas rätt att beräkna tjänstår. Denna likställighet mellan de två kategorierna af barnmorskor i kommunal anställning har öfvergifvits i medicinalstyrelsens nu föreliggande förslag. Såsom jag redan i det föregående omnämnt, skulle enligt förslaget alla de barnmorskor (i en viss ålder), som af kommun anställts mot bestämd ersättning för hvarje förrättning och anmälts till inträde i anstalten med åtagande för kommunen att för henne årligen erlägga en viss afgift, blifva delägare i anstalten. Mot en sådan bestämmelse kan tydligen göras samma invändning, som gjorts mot utsträckande af tillträdet till pensionsanstalten att omfatta alla med fast lön hos kommun anställda barnmorskor. Det torde nämligen icke kunna angifvas något allmänt giltigt skäl, hvarför icke en kommun, som har hos sig anställd en barnmorska mot en obetydlig årslön, icke skulle äga samma rätt att, mot erläggande af viss årsavgift, få anmäla sin barnmorska till inträde i anstalten, som förslaget tillerkänt hvarje kommun, som anställt barnmorska mot viss taxa. Den årsinkomst, en sådan barnmorska har på grund af sitt kommunala uppdrag, måste nämligen i många fall vara helt ringa, då man vet, att så obetydliga städer som t. ex. Skenninge och Hedemora hafva barnmorskor anställda endast mot ersättning enligt taxa. Sådana barnmorskor synas mig icke kunna på grund af det kommunala uppdrag de erhållit betraktas såsom anställda i kommuns tjänst. Riksdagen yttrar visserligen i sin skrifvelse, att den rätt, som föreslagits att medgifvas stadskommun, att få delaktighet i anstalten under vissa villkor för barnmorska, som vore anställd hos kommunen mot ersättning enligt viss taxa, syntes böra utsträckas att gälla alla kommuner. Men härmed har Riksdagen tydligen endast menat, att landt- och stadskommun borde i detta afseende vara likställda. Ställer man sig på den ståndpunkt, som 1901 års förslag intar, och som Riks-

dagen fortfarande vidhållit, nämligen att den ifrågasatta pensionsanstalten skall omfatta endast i kommuners tjänst eller å barnbördshus anställda barnmorskor, torde en sådan utsträckning af rätten till inträde i pensionsanstalten, som medicinalstyrelsen nu föreslagit, icke kunna godkännas. Jag anser således, att den likställighet uti ifrågavarande afseende mellan de två kategorier af barnmorskor i kommunal anställning, som förefinnes i 1901 års förslag, fortfarande bör bibehållas. Däremot finner jag icke någon betänklighet mot att uti förevarande afseende likställa landt- och stadskommun.

Inträde i pensionsanstalten skulle sålunda kunna vinnas dels af barnmorska med anställning hos kommun eller å barnbördshus mot åtnjutande af årslön, ej understigande 200 kronor, hvari värdet af bostad, vedbrand och andra naturaförmåner finge inräknas med sammanlagdt högst 75 kronor, och dels af barnmorska, som af kommun anstälts mot bestämd ersättning för hvarje förrättning, så framt hon pröfvas af denna kommunala anställning hafva en årsinkomst ej understigande 200 kronor. Därjämte torde, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, kunna medgifvas att, då särskilda lokala förhållanden därtill föranleda, det finge ankomma på anstaltens styrelse att, på ansökning af vederbörande och efter medicinalstyrelsens hörande, meddela barnmorska, som är anställd hos kommun, rätt till inträde i anstalten, äfven om hennes löneförmåner understege 200 kronor om året.

Innan jag öfvergår till frågan, huruvida, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, vissa barnmorskor skola vara skyldiga att inträda såsom delägare i anstalten, anser jag mig böra redogöra för de föreslagna bestämmelserna om pensions- och tjänstålder samt om afgifterna till anstalten, hvilka senare frågor äro af betydelse för bedömandet af den förstnämnda.

Medicinalstyrelsens förslag härutinnan kan i korthet sammanfattas så, att rätt till pension inträder för delägare efter 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska, däraf minst 12 år i sådan anställning, som medför tillträde till pensionsanstalten, och sedan hon uppnått en lefnadsålder af 65 år eller, i händelse af invaliditet, 55 år, i hvilket senare fall tjänstetiden kan inskränkas till förenämnda 12 tjänstår; att delägare i anstalten är skyldig att årligen erlägga en afgift till anstalten af minst 10 kronor, dock icke under längre tid än 20 år, men med rätt att därutöfver göra frivilliga insatser; samt att det ankommer på kommun att själf bestämma, om den vill genom afgifter till pensionsanstalten bidraga till barnmorskas pensionering.

Dessa hufvudgrunder anser jag mig kunna biträda. Naturligtvis bör det äfven stå öppet för barnbördshus att genom afgifter till anstal-

ten bidraga till barnmorskas pensionering. Dock torde de årsafgifter, som må komma att erläggas af kommun eller barnbördshus, icke böra sättas lägre än det belopp, 10 kronor, som utgör barnmorskas minimiavgift.

Beträffande statens bidrag till pensioneringen tillåter jag mig åberopa hvad medicinalstyrelsen därutinnan anført. Ett förtydligande tillägg anser jag mig dock böra göra. Enligt de för statsbidragen till pensionering af sjuksköterskor gällande bestämmelser skall statsbidragets storlek beräknas efter de under det föregående året gjorda insättningar. Därest samma föreskrift skulle blifva gällande i fråga om statsbidrag till pensionering af barnmorskor, skulle, om den föreslagna pensionsanstalten träder i verksamhet med ingången af år 1905, statsbidragen komma att utgå tidigast för år 1906. För att bidragen skola kunna utgå redan för år 1905, hvilket väl torde få anses vara önskeligast, fordras följaktligen att deras storlek få beräknas efter storleken af de under det år, för hvilket statsbidraget utgår, gjorda insättningar. Jag kan icke finna hinder möta mot en dylik bestämmelse.

Jag har i det föregående redogjort för den olika ställning, medicinalstyrelsen och statskontoret intaga till frågan om skyldighet för vissa barnmorskor att inträda i den föreslagna pensionsanstalten. Medicinalstyrelsen har ansett sådan skyldighet böra i vissa fall föreskrifvas, då däremot statskontoret föreslagit allenast fakultativt tillträde till anstalten.

Det system, som föreslagits för pensioneringen, förutsätter icke i och för sig obligatoriskt deltagande. Pensionsanstalten kan nog anordnas både på det ena och det andra sättet. Jag vill i detta sammanhang erinra, att svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening och pensionskassan för Sophiahemmets sjuksköterskor, hvilka båda pensionsanstalter äro inrättade enligt det nu föreslagna systemet, och för hvilka Kungl. Maj:t genom särskilda resolutioner fastställt stadgar, intaga i förevarande afseende olika ståndpunkter. Den senare föreskrifver obligatoriskt inträde i kassan, hvilket däremot icke är händelsen med den förra. Om sålunda fordran på obligatoriskt inträde icke kan sägas ligga i systemets natur, kan å andra sidan icke förnekas, att en sådan fordran, där den är möjlig att uppställa, skulle tillföra pensionsanstalten större stabilitet. Vidare torde böra tagas i betraktande att, om staten bidrager till pensioneringen, sådant sker, emedan här ansetts föreligga ett statsintresse, hvars förverkligande icke bör, i högre grad än som är alldeles nödvändigt, göras beroende af enskilda personers förfogande. Min principiella ståndpunkt i denna fråga är således den, att obligatoriskt tillträde bör föreskrifvas i de fall, där sådant låter sig göra.

Jag tror också, att en bestämmelse i denna riktning mycket väl kan genomföras åtminstone beträffande en viss grupp af barnmorskor. Härvid äro två omständigheter att taga i betraktande, nämligen dels tiden för antagningen i sådan befattning, som medför möjlighet till delägarskap, och dels lefnadsåldern. De barnmorskor, hvilka redan före pensionsanstaltens trädande i verksamhet innehafva sådan befattning, som nyss är nämnd, anser jag icke kunna åläggas att för denna befattning inträda i anstalten. Deras inträde måste göras beroende af frivilligt beslut. Hvad beträffar lefnadsåldern, får jag erinra därom att, enligt förslaget, för rätt att komma i åtnjutande af pension i regel fordras 20 tjänstår och 65 lefnadsår samt att pensionsavgifter erlagts under 20 år. Häraf följer, att obligatoriskt inträde icke kan föreskrivas för andra än dem, som icke uppnått 45 års ålder.

Jag kan icke finna, att någon större svårighet skulle möta att bland de barnmorskor, som äro anställda hos kommun mot sådan årslön, som utgör förutsättning för delägarskap i pensionsanstalten, uttaga den grupp, som uppfyller nyssnämnda fordringar i afseende å antagning i tjänst och lefnadsålder, och föreskrifva, att barnmorskor, tillhörande denna grupp, skola vara skyldiga att inträda som delägare i pensionsanstalten. Den invändning skulle möjligen kunna göras, att svårighet skulle möta att kontrollera, att alla, som vore pliktiga att inträda, verkligen anmäldes till inträde. Denna svårighet torde dock kunna öfvervinnas, om vederbörande kommun eller barnbördshus ålades att hos anstalten anmäla hvarje barnmorska i sådan anställning, som medförde skyldighet att inträda i anstalten. En sådan anmälningsplikt torde icke kunna anses betungande, då man, äfven med fasthållande af principen om endast frivilliga bidrag från kommunernas sida, dock måste, på sätt också medicinalstyrelsen föreslagit, bibehålla den i 1901 års förslag förekommande bestämmelsen om vederbörande kommuns eller barnbördshus' ansvarighet för behöriga erläggandet af barnmorskas avgifter.

Skyldig att inträda såsom delägare i pensionsanstalten skulle sålunda vara hvarje legitimerad barnmorska, som, efter det anstalten trädt i verksamhet, i en ålder, ej uppgående till 45 år, erhåller anställning hos kommun eller å barnbördshus mot åtnjutande af årslön, ej understigande 200 kronor, hvari värdet af bostad, vedbrand och andra naturaförmåner må inräknas med sammanlagdt högst 75 kronor.

Att föreskrifva obligatoriskt inträde i anstalten äfven för sådana barnmorskor, som, efter det anstalten trädt i verksamhet, anställts af kommun mot viss taxa, torde däremot icke låta sig göra. Dessa skulle äga tillträde till anstalten under förutsättning, att årsinkomsten af deras

kommunala uppdrag pröfvades uppgå till 200 kronor. Att på förhand med bestämdhet afgöra, om barnmorskans årsinkomst kommer att uppgå till nämnda belopp, torde icke vara möjligt; och en barnmorska, som icke önskade blifva delägare i anstalten, skulle lätt finna medel att göra föreskriften illusorisk. Hennes tillträde till anstalten bör sålunda vara frivilligt men måste på samma gång förutsätta en undersökning rörande storleken af den inkomst, hon kan antagas komma att få under året af sitt kommunala uppdrag. Denna pröfning torde böra öfverlämnas åt pensionsanstaltens styrelse.

Medicinalstyrelsens förslag att utsträcka tillträdet till anstalten jämväl till barnmorskor, som fyllt 45 men ej 50 år, synes mig icke innebära någon oegentlighet, då af de beräkningar, medicinalstyrelsen låtit verkställa, synes framgå, att äfven dessa barnmorskor, utan allt för öfverdrifna årsbidrag, kunna vid uppnådd pensionsålder påräkna en icke allt för obetydlig pension. För dessa skulle naturligtvis tillträdet vara frivilligt.

Jämväl i fråga om de barnmorskor, som äro berättigade men ej skyldiga att inträda i anstalten, torde böra gälla, att deras inträde skall förmedlas af den kommun eller det barnbördshus, där de äro anställda. Anmälan om inträde för barnmorska bör sålunda göras genom kommunen eller barnbördshuset. I de fall då barnmorskan icke är skyldig inträda i anstalten, synes sådan anmälan böra vara åtföljd af barnmorskans skriftliga tillkännagifvande, att hon önskar inträde såsom delägare i anstalten, då inträdet i anstalten förbinder henne till årliga afgifter. Anmälningen synes äfven, så väl då fråga är om obligatoriskt som frivilligt inträde, böra vara åtföljd af, förutom handlingar, som visa att barnmorskan är skyldig eller berättigad att inträda i anstalten, jämväl uttryckligt förklarande, huruvida kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att lämna årsbidrag till barnmorskans pensionering eller icke.

Barnmorska, som vunnit delägarskap i anstalten, bör icke tillåtas att, så länge hon innehar anställning, som medför rätt att inträda i anstalten, lämna densamma. Däremot synes barnmorska, som icke längre innehar sådan anställning, icke böra få kvarstå i anstalten. Ett undantag härifrån synes dock böra göras för barnmorska, som under 12 år varit delägare i anstalten. En sådan har nämligen genom sin kommunala anställning redan samlat så stort antal tjänstår, att hon genom tillägg af ytterligare 8, förut eller efteråt förvärfvade tjänstår kan vid uppnådda 65 lefnadsår erhålla pension. Hon skulle sålunda vara berättigad att, om hon så önskade, kvarstå såsom delägare med

de rättigheter och skyldigheter, som delägarskapet medför. Följaktligen blir hon skyldig att erlägga afgifter i likhet med andra delägare och måste, så vida hon icke före inträdet redan förvärfvat tillräckligt antal tjänstår, fortsätta med yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska, tills hon samlat föreskrifvet antal tjänstår. Då barnmorska under nyss angifna förhållanden afgår från anstalten, bör hon tydligen vara berättigad återfå af henne själf gjorda insatser; dock torde ränta å dem icke böra tillerkännas henne.

Uppenbarligen bör barnmorska, som enligt 37 § i reglementet för barnmorskor förklarats vara för alltid förlustig rättigheten att utöfva barnmorskekonsten, icke tillåtas att vara delägare i anstalten, men äfven i detta fall torde hon böra vara berättigad att återfå hvad hon själf insatt i anstalten, dock utan ränta.

Beträffande storleken af den pension, som efter uppnådd pensionsålder och afskedstagande bör tillkomma delägare i anstalten, kan, såsom jag redan förut antydt, densamma icke med det nu föreslagna pensioneringssystemet på förhand till beloppet bestämmas. I medicinalstyrelsens utlåtande finnas omnämnda de ungefärliga beräkningar, som gjorts rörande storleken af pensionsbeloppen; och torde jag få hänvisa till dessa beräkningar. Pension skulle komma att utgå i form af årlig lifränta, hvars belopp enligt försäkringstekniska grunder blefve beroende på storleken af den genom årliga insatser och statsbidrag, räntor, arfsvinst m. m. för delägaren vid hennes afgång från anstalten såsom pensionsberättigad samlade fond.

Pensionstagare, som förklarats förlustig medborgerligt förtroende, synes icke vidare böra få åtnjuta pension; äfven hon torde i detta fall äga att återbekomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta och jämväl med afdrag af hvad såsom pension uppburits.

Jag har i det föregående redogjort för det utlåtande, som i ärendet afgifvits af direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning. Direktionen har där framhållit åtskilliga skäl, som, synnerligast med afseende å det föreslagna pensioneringssystemet — hvilket dock i och för sig förordats af direktionen — syntes tala för olämpligheten af att uppdraga åt direktionen att öfvertaga anstaltens förvaltning. Då hvad härutinnan af direktionen anförts icke syntes böra lämnas utan beaktande, har genom nådig remiss styrelsen för postsparbanken samt riksförsäkringsanstalten anbefallts att afgifva underdånigt yttrande, huruvida förvaltningen af den ifrågasatta pensionsanstalten lämpligen kunde öfvertagas af riksförsäkringsanstalten, dock med sådan inskränkning att

mottagande af insättningar, utbetalande af pensioner och förvaltningen af anstaltens medel ombesörjdes af postsparbanken.

Det sålunda infortrade underdåniga yttrandet afgafs den 17 december 1903.

Däri anföras ämbetsverken:

Därest förvaltningen af pensionsanstalten blefve, på sätt i remissen angifvits, åt ämbetsverken anförtrodd, skulle, hvad riksförsäkringsanstalten vidkomme, dennas befattning med barnmorskepensioneringen hufvudsakligen omfatta:

a) pröfning af rätten till delaktighet i pensionsanstalten och, i händelse obligatoriskt inträde komme att föreskrifvas för vissa barnmorskor, tillsyn, att de till inträde förpliktade icke undandroge sig denna sin skyldighet;

b) tillsyn, att stadgade afgifter vederbörligen inbetaltes;

c) åtgärder för undersökning af rätten till statsbidrag och uträknande af statsbidragets storlek;

d) beräkning af fonderna, delägares tillgodohafvande och pensions storlek; samt

e) pröfning af pensionsansökningar och rätten att fortfarande uppbära pension samt utanordnande af pensionsbelopp.

Ifrågevarande göromål skulle blifva ungefärligen likartade med det arbete, riksförsäkringsanstalten för närvarande hade att utföra, särskildt den lifränterörelse, som af riksförsäkringsanstalten bedrefves; och förvaltningen af pensionsanstalten med i remissen angifna inskränkning syntes kunna, utan olägenhet för riksförsäkringsanstaltens öfriga göromål, af riksförsäkringsanstalten öfvertagas samt ordnas till det väsentliga i likhet med anordnandet af arbetet för utförandet af riksförsäkringsanstaltens hittills varande och egentliga uppgift. Någon särskild föredragande för de nya ärendena syntes, åtminstone tillsviare, ej vara behöflig, utan torde desamma lämpligen kunna fördelas på förutvarande föredragande inom riksförsäkringsanstalten, så att chefen för den försäkringstekniska och statistiska byrån öfvertog handläggningen af frågor af försäkringsteknisk art, chefen för skaderegleringsbyrån frågor om pensions tillerkännande och utanordnande af pensioner samt sekreteraren öfriga pensioneringen rörande ärenden.

Beträffande de kostnader, förvaltningen af den ifrågeställda pensionsanstalten, hvad riksförsäkringsanstalten anginge, skulle draga — hvilka kostnader syntes böra bestridas af andra medel än de, med hvilka riksförsäkringsanstaltens egna förvaltningskostnader gäldades — kunde någon tillförlitlig beräkning härom icke verkställas, då omfatt-

ningen af det blifvande arbetet för närvarande icke läte sig med någon säkerhet bedömas och för öfrigt uti icke oväsentlig grad komme att blifva beroende af de föreskrifter, som stadgades i afseende å delaktighet i pensionsanstalten, eller huruvida inträde i densamma skulle blifva obligatoriskt eller frivilligt.

För arbetets utförande inom riksförsäkringsanstalten syntes emellertid under alla förhållanden behöfva anlitas ett biträde med försäkringsteknisk utbildning, då de försäkringstekniska beräkningarna syntes blifva ganska omfattande och icke torde medhinnas af den dessa ärenden föredragande ledamoten ensam, helst de icke torde komma att jämnt fördelas öfver hela året utan hopa sig vid vissa tider. Härförutom erfordrades inom riksförsäkringsanstalten biträde till förande af liggare och matriklar samt vid skötande af förekommande skriftväxling, hvartill komme tryckningskostnader äfvensom kostnad för renskrifning m. m. samt för utvidgning af riksförsäkringsanstaltens ämbetslokal, hvilken redan nu vore ganska trång.

Riksförsäkringsanstalten hade för sin del beräknat den årliga utgiften för första verksamhetstiden till följande belopp:

för ersättningar till riksförsäkringsanstaltens chef och ledamöter	kr. 2,000: —
samt öfriga kostnader förslagsvis	» 6,000: —
	<hr/>
	summa kr. 8,000: —

Hvad organisationskostnaden anginge torde densamma för riksförsäkringsanstaltens vidkommande kunna begränsas till sammanlagdt 6,000 kronor.

Beträffande postsparbankens bestyr med den ifrågakända barnmorskepensioneringen skulle, såsom i den nådiga remissen antydts, dessa bestyr omfatta emottagande genom postanstalterna af delägarnas afgifter och kommunernas bidrag, omhändertagande af statsbidragen, förvaltning af fonderna samt utbetalande, på grund af anvisningar från riksförsäkringsanstalten, af fastställda lifräntor.

De vid postanstalterna förekommande göromål, som afsåge inbetalande af delägaravgifterna samt de kommunala bidragen, komme att blifva enahanda med de göromål, som vore förbundna med emottagande af insättningar i postsparbanken, och de bestyr, som skulle åligga posttjänstemännen med tillhandahållande af pensioner eller lifräntor åt understödstagarna, blefve af alldeles samma art och beskaffenhet som de bestyr, hvilka redan nu ålaga postanstaltens tjänstemän i fråga om utbetalande af lifräntor för riksförsäkringsanstaltens räkning.

Om därför, såsom ämbetsverken hölle före, de nya, med den ifrågasatta pensioneringen förenade göromålen vid postanstalterna inginge i och behandlades på samma sätt som de vid postanstalterna redan förekommande postsparbanks- och försäkringsgöromålen, skulle, då i betraktande vidare toges, att dessa nya göromål komme att i förhållande till de egentliga postsparbanksgöromålen vara af helt obetydlig omfattning, de göromål för pensionsanstaltens räkning, som komme att handhafvas af postanstalternas tjänstemän, ej i nämnvärd mån öka de redan befintliga och fördenskull ej heller blifva betungande eller hinderliga, en uppfattning som ock delats af generalpoststyrelsen, med hvilken styrelsen för postsparbanken haft gemensam öfverläggning i detta ämne.

I afseende å de göromål, som genom postsparbankens öfvertagande af uppbörd, förvaltning och utbetalning af medel för den föreslagna pensionsanstaltens räkning skulle tillföras postsparbanksstyrelsen, så komme dessa göromål, särskildt de med uppbörden förenade, väl att inom styrelsen eller dess byrå i viss mån kräva en annan handläggning än den, som nu ägde rum i fråga om postsparbanksinsättningar och inbetalningar af försäkringsafgifter, men denna omständighet syntes ej vara af beskaffenhet att utgöra hinder för den ifrågasatta anordningen under förutsättning, att ersättning, utgående af andra medel än postsparbankens öfverskottsmedel, bereddes de tjänstemän och biträden hos styrelsen, som komme att taga befattning med omhandlade pensionsärenden.

De göromål, hvilkas utförande skulle åligga postsparbanken, därest, såsom ifrågaställdt blifvit, barnmorskornas pensionsanstalt komme att förvaltas af postsparbanken och riksförsäkringsanstalten gemensamt, skulle bestå i:

a) utfärdande af motböcker för dem, hvilka efter ansökning hos riksförsäkringsanstalten funnits berättigade till inträde i pensionsanstalten, samt dessa böckers tillhandahållande å vederbörande postsparbankskontor;

b) emottagande vid postsparbankskontoren af insatser å dessa böcker, vare sig insatserna verkställdes af delägarna själfva eller af vederbörande kommuner;

c) bokföring å postsparbanksbyrån i särskilda liggare af dessa insatser;

d) upprättande efter årets utgång och öfverlämnande till riksförsäkringsanstalten af specifik uppgift å sammanlagda insättningsbeloppen å hvarje motbok samt den å boken upplupna räntan för året;

e) emottagande vid postsparbankskontoren efter årets utgång af motböckerna samt deras insändande till postsparbanksbyrån för antecknande däri, efter postsparbankens och riksförsäkringsanstaltens räkenskaper, af ränta för året, arfsvinst och statsbidrag samt böckernas åter-sändande och tillhandahållande å vederbörande postsparbankskontor;

f) uppbärande af statsbidragen samt fruktbargörande af dessa äfvensom af insatserna jämte därå upplupna räntor;

g) utbetalning genom postsparbankskontoren, efter anvisning af riksförsäkringsanstalten, af lifräntor från den ifrågasatta anstaltens pensionsfond.

Hvad beträffade de kostnader, som blefve förbundna med postsparbankens anlåtande för nu omhandlade bestyr, så vore svårt eller nästan omöjligt att för närvarande därom göra sig ens en föreställning. Dessa kostnader vore nämligen jämväl beroende af, huruvida delägarskapet i pensionsinrättningen skulle blifva obligatoriskt eller frivilligt.

För handläggning å postanstalterna af pensionsgöromålen borde, enligt ämbetsverkens förmenande, utgå ersättning till samma belopp som från och med år 1904 vore bestämd för postsparbanks- resp. försäkringsgöromålen, nämligen med 10 öre för hvarje nyutfärdad motbok, 2 öre för hvarje insats, 5 öre för hvarje utbetalning samt $\frac{1}{10}$ procent å det inbetalda beloppet.

Under antagande att under året 1,300 barnmorskor inträdde såsom delägare i anstalten samt att för hvar månad af eller för hvarje delägare inbetalades två kronor äfvensom att 200 pensionsutbetalningar ägde rum under året, skulle ersättningen till posttjänstemännen för handläggning af pensionsgöromålen för året, med ofvan angifna beräkning, uppgå till högst..... 800 kronor.

Lades härtill det belopp, som torde böra utgå till personalen å postsparbanksbyrån för dess bestyr för pensionsanstaltens räkning, däraf till chefen för byrån 300 kronor och till kamreraren 200 kronor, till expenser, tryckningskostnader m. m. 2,300 kronor, eller omkring..... 2,800 »

Uppginge sammanlagda beloppet af förvaltningsutgifterna för året till omkring..... 3,600 kronor.

Kostnaden för själfva organisationsarbetet torde beträffande postsparbanken icke behöfva öfverstiga 1,500 kronor.

Under åberopande af hvad sålunda anförts hafva ämbetsverken anmält, att de för sin del funne förvaltningen af den ifrågasatta pensionsanstalten för barnmorskor lämpligen kunna af ämbetsverken öfvertagas

på sätt i den nådiga remissen antydts, samt att, därest förvaltningen anförtroddes åt ämbetsverken, den årliga förvaltningskostnaden under första verksamhetstiden syntes böra beräknas till sammanlagdt omkring 11,600 kronor, hvarjämte till bestridande af organisationskostnaden syntes böra beräknas 7,500 kronor.

Ämbetsverken hafva därjämte påpekat, att de för postsparbankens vanliga motböcker och därå innestående medel gällande bestämmelser, hvilka vore grundade å föreskrifter i förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket, icke i alla hänseenden vore lämpliga i fråga om motböcker, utfärdade för delägare i barnmorskornas pensionsanstalt, och de å dessa böcker insatta medel, hvarför i fråga om dessa böcker och medel syntes böra gälla särskilda bestämmelser.

Med afseende å hvad styrelsen för postsparbanken samt riksförsäkringsanstalten anfört, anser jag, att förvaltningen af pensionsanstalten lämpligen bör öfverlämnas åt dessa ämbetsverk att handhafvas i enlighet med särskilda föreskrifter, som torde komma att utfärdas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de grunder, som ämbetsverken i sitt yttrande framlagt. Förutom de betydligt ringare organisations- och förvaltningskostnader, som dessa ämbetsverk ställt i utsikt i jämförelse med direktionen öfver folkskolelärnarnes pensionsinrättning, skulle den nu föreslagna anordningen äfven i andra afseenden medföra fördelar. Så skulle insättningarna betydligt underlättas, då dessa kunde göras hos postanstalterna. Detta anser jag särskildt vara en beaktansvärd fördel, då pensioneringen är byggd på fondbildning, åstadkommen genom ej blott obligatoriska utan äfven frivilliga insättningar. Pensionernas utbetalande genom postanstalterna innebär, äfven det, en lycklig förenkling i administrationsafseende.

Det synes framgå af medicinalstyrelsens utredning, som om det högsta antal delägare, pensionsanstalten under nuvarande förhållanden skulle kunna påräkna, icke kunde antagas uppgå till 900. Om staten skulle för en hvar af dem utbetala det högsta årsbidraget eller 25 kronor, blefve den årliga kostnaden för statens bidrag till pensioneringen 22,500 kronor. Då emellertid knappast kan antagas, att hela detta antal kommer att ingå i pensionsanstalten eller att för en hvar af dem det högsta bidraget kommer att utgå, torde, då för ändamålet torde böra begäras ett förslagsanslag, detta kunna begränsas till 20,000 kronor om året. Af styrelsen för postsparbanken samt riksförsäkringsanstalten hafva organisationskostnaderna beräknats till 7,500 kronor och de årliga förvaltningskostnaderna till 11,600 kronor. Mot det beräknade beloppet af organisationskostnaderna torde icke vara något

att erinra. Beträffande de årliga förvaltningskostnaderna synas dessa vara väl högt beräknade, då till grund för beräkningen lagts ett högre delägarantal än som kan beräknas komma att tillhöra anstalten. Då jag emellertid icke kan finna, att någon befogad anmärkning kan göras mot de föreslagna arfvodesbeloppen, samt den minskning i den beräknade kostnaden för provisioner, expenser, tryck och dylikt, som bör uppkomma därigenom, att delägarna i anstalten icke kunna antagas komma att uppgå till det antal, som ämbetsverken förutsatt, icke nu torde kunna till siffran angifvas, finner jag mig icke kunna föreslå någon större sänkning i det belopp, som beräknats såsom förvaltningskostnad. Det torde emellertid kunna afrundas till 11,000 kronor och böra utgå med ett årligt förslagsanslag å högst detta belopp.

Hvad slutligen angår de barnmorskor, som vid den tid, då anstalten träder i verksamhet, redan uppnått en ålder af 50 år, har af medicinalstyrelsen ifrågasatts, att jämväl dessa skulle komma i åtnjutande af ålderdomsunderstöd. Då emellertid de bidrag till pensioneringen, som från denna åldersgrupp komme att utgå, blefve synnerligen obetydliga — de, som redan uppnått pensionsåldern, komme tydligen icke att lämna några bidrag alls — skulle denna pensionering till allra största delen, och i många fall helt och hållet, drabba statsverket. Att statsverket på detta sätt skulle så godt som ensam åtaga sig pensioneringen af kommunala tjänstnehafvare, kan jag icke anse annat än principiellt oriktigt, och, huru önskvärdt jag än anser det skulle vara, om äfven åt dessa öfveråriga barnmorskor kunde beredas ålderdomsunderstöd, finner jag mig dock af anfördt skäl icke kunna tillstyrka anvisande af statsmedel för detta ändamål.

I enlighet med hvad jag sålunda anfördt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

dels godkänna följande grunder för inrättande af en anstalt för beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor:

anstalten, hvilken benämnes barnmorskornas pensionsanstalt och träder i verksamhet med år 1905, afser att bereda ålderdomsunderstöd åt här i riket legitimerade barnmorskor med anställning hos kommun eller å barnbördshus;

skyldig att inträda såsom delägare i anstalten är hvarje legitimerad barnmorska, som, efter det anstalten trädte i verksamhet, i en ålder, ej uppgående till 45 år, erhåller anställning hos kommun eller å barnbördshus mot åtnjutande af årslön, ej understigande 200 kronor, hvari värdet af bostad, vedbrand och andra naturaförmåner må inräknas med sammanlagdt högst 75 kronor;

berättigad att såsom delägare inträda i anstalten är ej mindre hvarje legitimerad barnmorska, som, då anstalten träder i verksamhet, redan innehar sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som nyss är nämnd, och icke uppnått en lefnadsålder af 50 år, eller, sedan anstalten träd i verksamhet, i en ålder, öfverstigande 45 år, men icke uppgående till 50 år, erhåller dylik anställning, än äfven hvarje legitimerad barnmorska, som af kommun anställts mot bestämd ersättning för hvarje förrättning, så framt hon af anstaltens styrelse pröfvas af denna kommunala anställning hafva en årsinkomst, ej understigande 200 kronor, och som icke uppnått en lefnadsålder af 50 år;

då särskilda lokala förhållanden därtill föranleda, må det ankomma på anstaltens styrelse att, på framställning af vederbörande kommun och efter medicinalstyrelsens hörande, meddela legitimerad barnmorska, som är anställd hos kommun, inträde i anstalten, äfven om hennes löneförmåner skulle understiga 200 kronor om året;

delägare är pliktig att årligen till och med det år, hvarunder hon fyller 64 år, till anstalten inbetala 10 kronor, dock icke under längre tid än 20 år;

den kommun eller det barnbördshus, där barnmorskan har anställning, eller, där anställningen är fästad vid två eller flera kommuner gemensamt, den folkrikaste bland dem ansvarar för afgiftens behöriga erläggande;

det ankommer på kommun eller barnbördshus att bestämma om erläggande af årsbidrag till pensionering af barnmorska, anställd hos kommunen eller barnbördshuset, dock med iakttagande däraf att minsta årsbidraget utgör 10 kronor;

delägare må, utöfver henne åliggande årsafgift, göra frivilliga insatser för beredande af högre pension;

för hvarje i anstalten delaktig barnmorska betalar statsverket såsom bidrag till hennes pensionering ett belopp lika stort med de insatser tillsamman tagna, hvilka under året blifvit af eller för henne gjorda, dock att statens årsbidrag icke för någon utgår med högre belopp än 25 kronor eller under längre tid än 20 år;

anmälan om inträde i anstalten göres för barnmorska af vederbörande kommun eller barnbördshus, skolande denna anmälan vara åtföljd af, förutom handlingar, som visa, att barnmorskan är skyldig eller berättigad att inträda i anstalten, ej mindre kommunens eller barnbördshusets uttryckliga förklarande, huruvida kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att lämna årsbidrag till barnmorskans pensionering eller icke, än äfven, där barnmorskan icke är skyldig att vara delägare i

anstalten, barnmorskans skriftliga tillkännagifvande, att hon önskar inträda såsom delägare i densamma;

delägare, som icke vidare innehar sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten, upphör att vara delägare i anstalten, men är berättigad att utbekomma sitt på egna insatser grundade tillgodohafvande hos anstalten med därå upplupna ränta; dock äger barnmorska, som i 12 år varit delägare i anstalten och därunder fullgjort föreskrifna inbetalningar, kvarstå såsom delägare;

barnmorska, som blifvit förklarad för alltid förlustig rättigheten att utöfva barnmorskekonsten, upphör ock att vara delägare i anstalten, men äger att återbekomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta;

rätt att komma i åtnjutande af pension från anstalten inträder för delägare, som fullgjort föreskrifna inbetalningar, efter 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska, däraf minst 12 år i sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten, och sedan hon uppnått en lefnadsålder af 65 år eller, i händelse hon genom obotlig sjukdom eller vanförhet blifvit urståndsatt att vidare utöfva barnmorskeyrket, 55 år, i hvilket senare fall tjänstetiden kan inskränkas till förenämnda 12 tjänstår hos kommun eller å barnbördshus;

pensionen, hvilken icke må uppbäras förr än från och med månaden näst efter den, hvarunder den pensionsberättigade frånträdte den befattning, på grund hvaraf hon senast åtnjöt delägarskap i anstalten, utgår i form af årlig lifränta, hvars belopp enligt försäkringstekniska grunder är beroende på storleken af den genom årliga insatser och statsbidrag, räntor, arfsvinst m. m. för delägaren vid hennes afgang från pensionsanstalten såsom pensionsberättigad samlade fond;

pensionstagare, som genom laga kraftvunnet beslut förklarats förlustig medborgerligt förtroende, har förlorat all rätt till pension, men äger återbekomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta, och jämväl med afdrag af hvad såsom pension uppburits;

anstalten och dess fonder förvaltas af styrelsen för postsparbanken samt riksförsäkringsanstalten enligt de närmare bestämmelser, som af Kungl. Maj:t meddelas;

dels till bestridande af statens bidrag, enligt förenämnda grunder, till pensionering af barnmorskor anvisa å riksstatens tionde hufvudtitel ett förslagsanslag å 20,000 kronor att årligen utgå från och med år 1905;

dels till gäldande af kostnaden för förvaltningen af barnmorskornas pensionsanstalt anvisa å riksstatens tionde hufvudtitel ett förslagsanslag å högst 11,000 kronor att årligen utgå från och med år 1905;

dels ock för år 1905 anvisa å riksstatens tionde hufvudtitel ett extra anslag å 7,500 kronor att användas till bestridande af kostnaderna för anstaltens organisation.

Denna, af statsrådets öfriga närvarande ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Otto Croneborg.